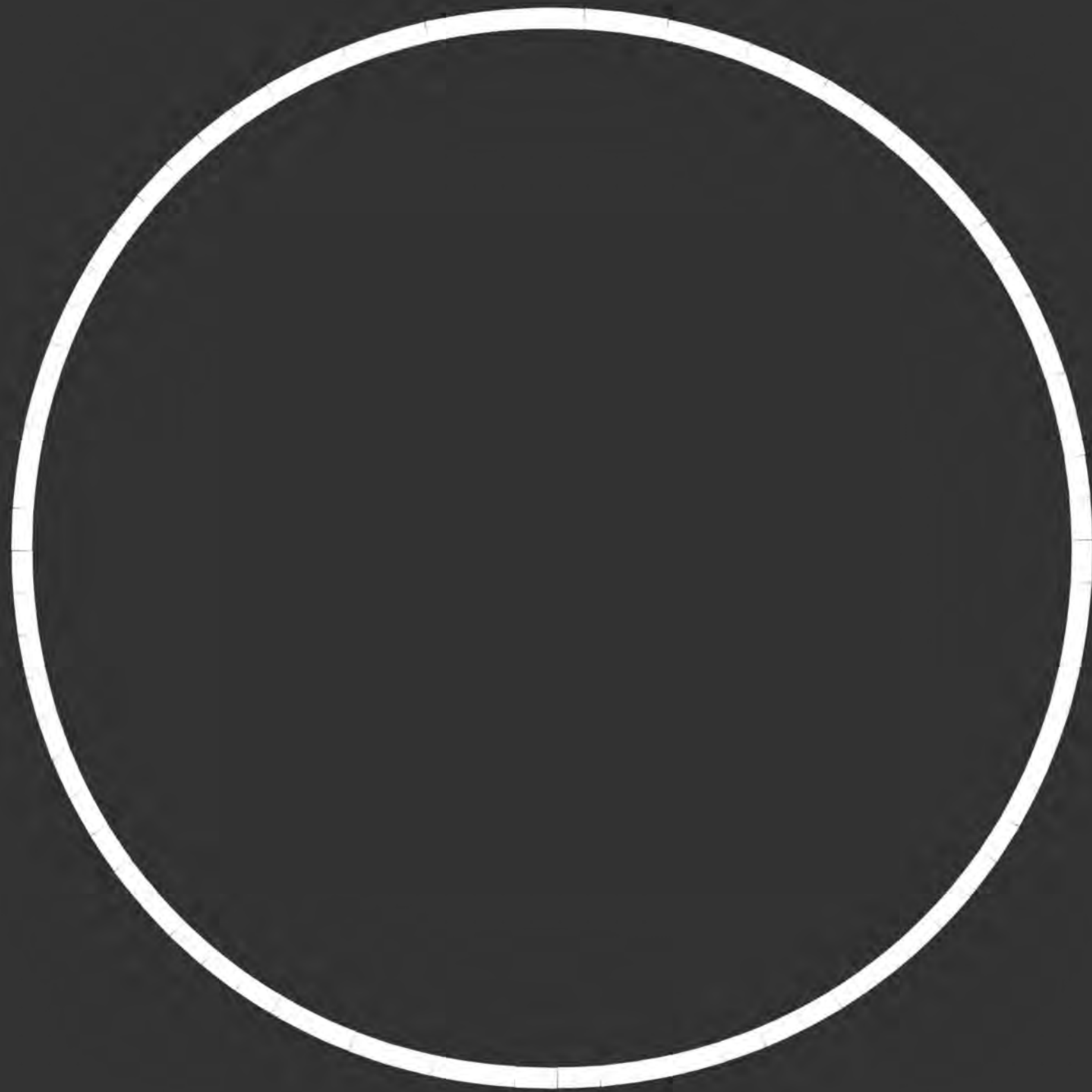


'schrijverij' PROBEERboek

Stoetsalen - de werfplaats van Opa Tjakte Haaijer; een waardewolle probeer- en klusplek met kelenkachel, schildery geschilderd door opa zelf, waarbij hij in de ruimte boven de deur de resten verf van klussen in het huis verwerpte.

In de kast stonden diverse schldersartikelen en-materialen. Op de muur links tekende en schilderde hij een duirlandschap.





De schrijver als observator van het geschrevene; van de zich ontrollende en te volgen lijn van aanleidingen, ideeën, werken & momenten, de tijd langs.

2026 06 MEI

op de bodem
vormt structuur een maanlandschap
vormeloos in haar vormen
het patroon als invulling,
het onderscheiden
zelfs van vormen
zichzelf vormend
aan de oorsprong

leni ©



Als kind bevond ik me in de ruimte en keek ik om mij heen (zie kakt)



1989

Happiness



over de werkwijze:

Het is een onmogelijke zaak mijn beeldende activiteiten in één ding samen te vatten. Het uitkristalliseren van beeld en het hiermee samenhangende ontstaansproces vanuit chaos naar orde is een innerlijke noodzaak en de belangrijkste drijfveer; hierbij beschouw ik structuren en patronen als de basis van alles wat om mij/ons heen is.

"Het mij omringende" (mijzelf inclusief) is niet te verdelen en te onderscheiden in losstaande fragmenten. Het beeld-ding is niet autonoom werkzaam en funktioneert dan ook niet als metafoor of symbool voor 't één of ander. Alles bestaat en funktioneert naast, in, op en door elkaar heen; niets bestaat zonder iets.

Dienovereenkomstig zou mijn werkwijze te omschrijven zijn als een aaneenschakeling van handelingen, in een reagerende actie, een botsing en weer verder, als een perpetuum mobilé; gedreven door een stil verlangen alles tegelijkertijd uit te kunnen drukken.

De situaties die uit mijn handen zijn ontstaan, bestaan, als gevolg van die aaneenschakeling, kortstondig, als een freeze-frame.

Vanuit het standpunt-nu funktionseren de werken UITWERPING1990, PAD1991, HANDELINGEN1991 en BEELDKONSTRUKTIE1992 als statisch achtergebleven overzichten, waarin het detail een evengrote rol speelt als het totale geheel.

Meegevoerd in de beweging van het in- en uitzoomen, raak ik telkens weer geïntrigeerd door het kleine detail, waarin een hele wereld schuilt en dat mij opnieuw verleidt verder te zoeken en misschien te vinden.

De toepassing van diverse technieken verschaft mij de mogelijkheid tot onderzoek en verbreedt mijn basis door nieuwe inzichten. Het tekenen, de specifieke (autonome) handeling van mijn hand, is steeds nog het uitgangspunt en aanleiding voor verdere (re)akties.



PVC1988_2001_04





*... als een draad uit een breiwerk worden herinneringen losgetrokken
die op hun beurt weer opborrelende gedachtes nieuwe paadjes laten
maken...*

3 MEI 2026

11 AUGUSTUS - 12 SEPTEMBER WERKT LEIDI
HAAIJER (NL.) IN DE PIJKESTRAAT.
13 - 29 SEPTEMBER TENTOONSTELLING.
OPENING VRIJDAG 13 SEPTEMBER OM 8
UUR.

IN HAAR WERK STAAT HET TEKENEN
CENTRAAL. HET SERIEËLE ELEMENT.
AANEENRIJGEN, KOPPELING EN DOMINO-
PRINCIPES. TREEDT HIERIN STERK OP DE
VOORGROND. IN HAAR INSTALLATIES
HANTEERT ZIJ HET TEKENEN IN EEN IN
WEZEN NIMMER EINDIGENDE REEKS VAN OP
ELKAAR AANSLUITENDE STADIA. UIT DEZE
CUMULATIEVE OPEENVOLGING VAN OORZAAK
EN GEVOLG SPREEKT EEN PARADOXALE
ONTKENNING VAN GRENZEN EN BE-
PERKINGEN. HAAIJERS TEKEN-INSTALLATIES
ONTSTAAN OP WANDEN, VLOER EN PLAFOND
EN BESTAAN UIT EEN GECONSTRUEERD
NETWERK VAN LIJNEN, TEKENINGEN EN
BEPLEISTERDE VORMEN DIRECT AAN-
GEBRACHT IN DE RUIMTE, BETEKENDE
VELLEN PAPIER, ILLUSTRATIES, PROJECTIES.
VOORWERPEN, "AD INFINITUM".

PLANNEN, PLANTEN EN PLANETEN

"ALLES BESTAAT EN ONTSTAAT TIJDENS HET PROCES VAN BESTAAN
EN ONTSTAAN," LUIDT DE ONDERTITEL VAN "HANDELINGEN," DE
TENTOONSTELLING VAN LEIDI HAAIJER DIE IN SEPTEMBER IN
ELBA PLAATSVOND.

TITEL EN ONDERTITEL DUIDEN BEIDE OP DE IMPORTANTIE VAN
HET PROCES EN HET BESTEMMINGSLOZE KARAKTER ERVAN. HET
WERK VAN LEIDI HAAIJER IS EEN UITNODIGING VOOR EEN TOCHT
WAARAAN GEEN DOEL IS VERBODEN. DE TOCHT VERLOOPT
EVENWEL LANGS EN VOLGENS PLANNEN. DEZE DOORKRUISEN
ELKAAR, SLUITEN OP ELKAAR AAN OF LOPEN PARALLEL EN ZIJN ZO
TALRIJK DAT DE WANDELAAR DE WEG NAAR EEN MOGELIJK
PANNEXOOKENHUISJE AL SNEL KWIJT RAAKT.

ER ZIJN VERSCHILLENDE SOORTEN PLANNEN.
HET VOOROPGEZETTE PLAN EN HET PLAN ACHTERAF. HET PLAN
ALS SCHEMA VAN HET VERLOOP VAN EEN NOG UIT TE VOEREN
PROCES MET ZICHT OP EEN BEPAALDE UITKOMST EN HET PLAN ALS
SCHEMA VAN EEN SITUATIE OF TOESTAND TER VERKRUGING VAN
OVERZICHT. PLANNEN ALS LEIDRAAD VAN HET ONTSTAAN EN
PLANNEN ALS OVERZICHTSSCHETS VAN HET BESTAAN.

DWALEN AAN DE HAND VAN PLANNEN.
PLANNEN DIE ZICH ONTVOUWEN ALS HET DUIZENDBLAD, EEN VAN
DE ELF GROENE PLANTJES DIE IN DE RUIMTE STAAN OPGESTELD.
HET PLAN VAN DE PLANTJES LIGT ERBIJ EN TOONT DE UITKOMST:
ELF PLANTJES VAN DE PLANTEN IN BLOEI.
EEN TWAALFDE PLAN. C.Q. PLANTJE HANGT TEMIDDEN VAN DE
GECOMPLEXEERD GESTRUCTUREERDE EN GECOMPONEERDE LINKER
WAND. EEN PLANTJE VAN EEN PLANET.
EEN UITVOERINGS- OF EEN OVERZICHTSPLAN?
UITVOERINGSPLAN EEN PLAN ALS BIJ DE PLANTJES.
HET TOONT DE UITKOMST VAN DE KIEM DIE IN DEZE RUIMTE IS

GEPLANT EN ZICH OP DE RECHTER WAND HEEFT GEWORTELD IN EEN
PAARLEMOEREN OVAAL.
OVERZICHTSPLAN DE NIETTE VATTEN GROOTHEID VAN EEN PLANET
TERUGGEBRACHT NAAR EEN OVERZICHTLIJK PLAATJE.

UITVOERINGS- EN OVERZICHTSPLAN BEIDE! HET VERWILT NAAR
HET VERGROOTGLAS OP DE VLOER, WAARONDER EEN STRUCTUUR
WORDT OPGEBLAZEN TOT PLANET.

WELUCHT BIEDT HET GEPLASTIFICEERDE PLAN DAT UITNODIGEND
AAN EEN SPUKER TEGEN DE ACHTERWAND HANGT UITKOMST. HET
DOOGT ALS HET PLAN VAN DE TENTOONSTELLING. U BEVINDT ZICH
HIER. HIER IN ELBA. WAAR HET KLEINE GROOT IS GEMAAKT EN
GEPOOGD IS HET GROTE IN TE PERKEN IN BEGRENZINGEN EN ONDER
TE BRENGEN IN SCHEMA'S. WAAR ALLES BELANDT IN
ONONTKOOMBARE STRUCTUREN.

DE KLEUR BLAUW, VOORZICHTIG AANWEZIG IN HET WERK, ROEPT
HET VERLANGEN OP NAAR VERDWIJNEN, NAAR EEN OPGAAN IN DE
STRUCTUREN.

MAAR HET WERK VAN LEIDI HAAIJER IS GEEN GAT OM IN TE
VERDWIJNEN. HET IS EEN VREEMDE VALKUIJL. ALS JE ER IN
TERECHTKOMT Blijf JE HANGEN, WORD JE OPGEVANGEN EN
INGEKAPSELD IN EEN NETWERK VAN VERBANDEN.

EEN LAATSTE PLAN BEVINDT ZICH NAAST DE DEUR. EEN
PLATTEGROND.

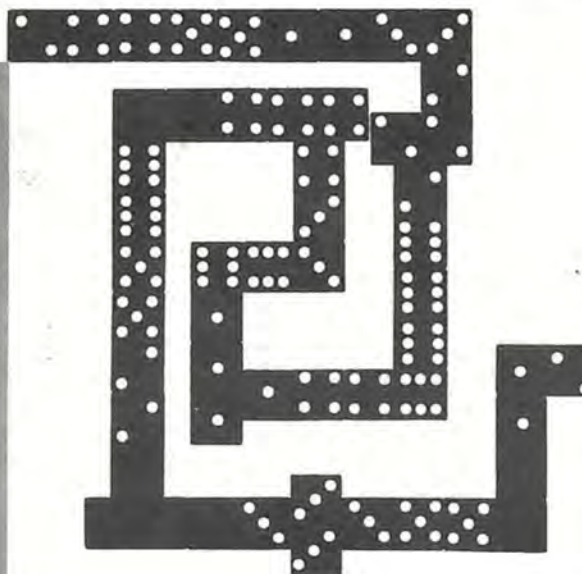
U BEVINDT ZICH HIER.
U BENT NIET GEVALLEN.
U BENT NIET VERDWIJNEN.

U BENT GEVANGEN.
GEVANGEN IN STRUCTUREN.

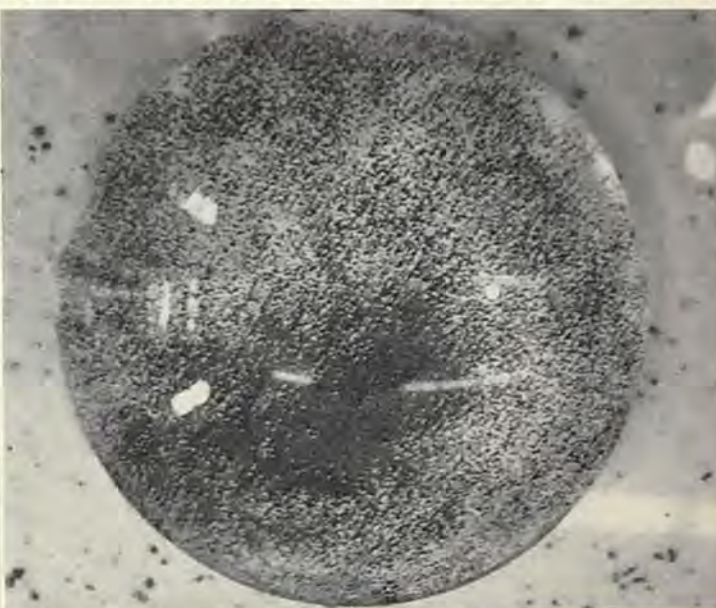
AAN UW LINKERZIJDE BEVINDT ZICH DE DEUR.
HANS VOS

PRESENTATIE HANDELINGEN

1991
op 13 september
uur door
DI HAAIJER
e open
9 t/m 29 - 9
derdagavond
21.00 uur
g t/m zondag
17.00 uur



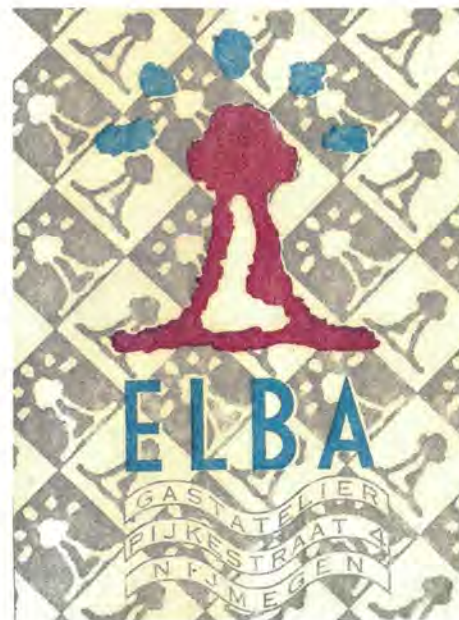
UIT HANDELINGEN 1991



L E I D I H A A I J E R



de Gelderl
Koos Tuitjer
september 1991



Uitersten

Gastatelier Elba, Pykestraat 4,
Nijmegen. Tot en met 29 sep-
tember. Vr. t/m zo. 13-17 uur.

De afgelopen maand heeft
Leidi Haaier uit Den Bosch
vanuit het niets een tentoon-
stelling opgebouwd in het
openbare atelier in de Pijke-
straat. Inmiddels is deze ook al
weer bijna beëindigd. Begin
volgende week gaat er dan
weer de witkwas over de mu-



De aangeduide wand hangt
vol met tekeningen, die teza-
men een inrichtingsplan zou-
den kunnen vormen voor een
uitgebreid parkcomplex. Op
de vloer lijkt een dergelijk plan
al wat plastischer te zijn uitge-
werkt.

De immense tekening op de
rechterwand heeft op het eer-
ste oog wel al direct een bin-
ding met de beeldende kunst,
die je verwacht aan te treffen.
Op de muur werd een
zalmkleurige wolk aange-
bracht, waardoorheen een
grijsblauw patroon geweven
is.

Bij nader inzien heeft de lin-
kerwand toch ook een abso-
lute binding met de teken- en
drukkunst. De tekeningen blij-
ken te zijn samengesteld uit
krankzinnig veel krabbels met
pen en potlood. Heidi Haaier
versterkt dat effect door de
volgekrabbelde tekeningen
(op transparant papier) ook
nog eens overelkaar heen te
leggen of te drukken.

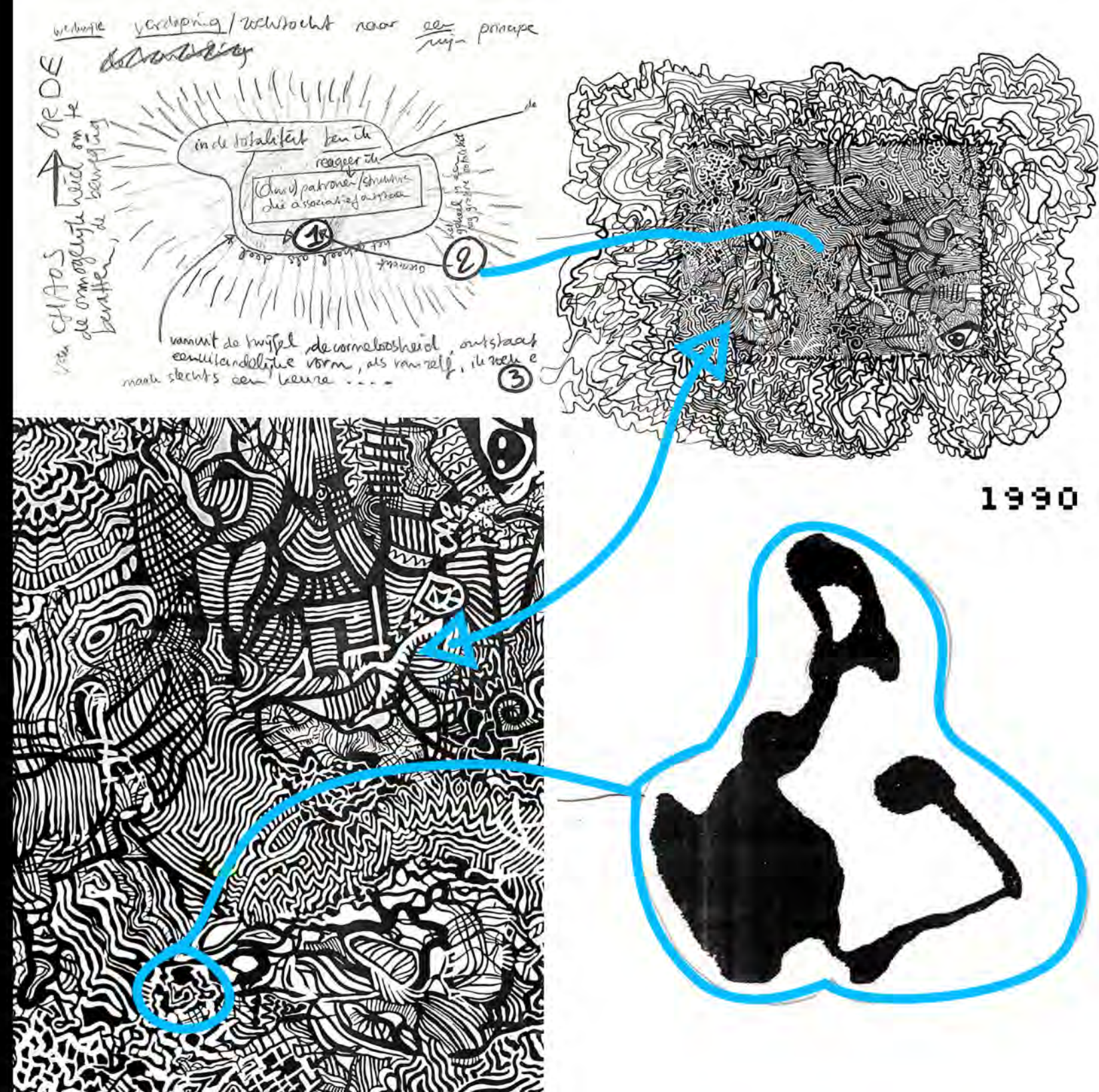
Intussen zal duidelijk zijn
waarom dit werk mij fasci-
neert. Want over het werk zijn
inmiddels twee dingen vastge-
steld: dichtbij is er sprake van
chaos op afstand heb je te ma-
ken met een planmatigheid.
Deze belichaming van uiter-
sten levert een avontuurlijk ge-
heel op.

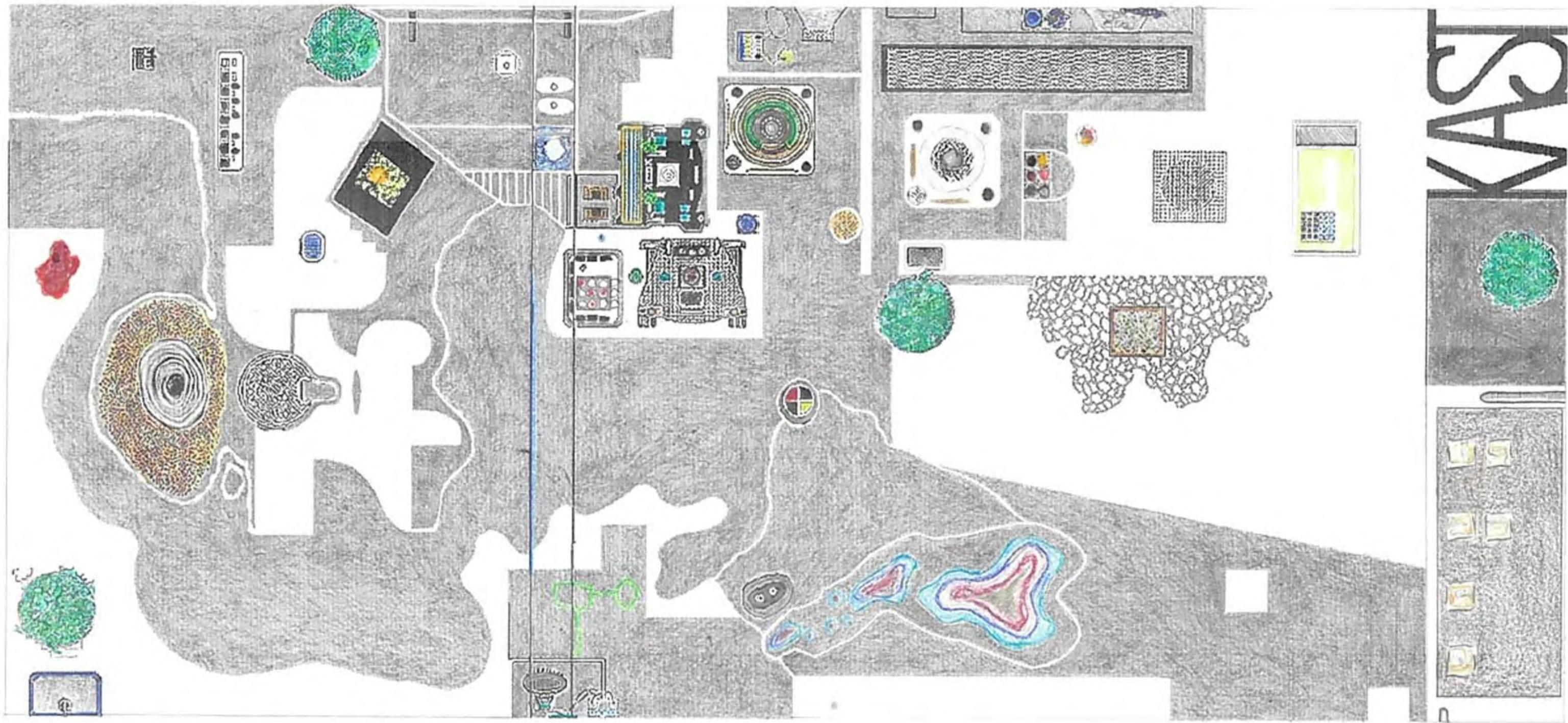
ren: op die manier wordt een
maand noeste arbeid fysiek te-
niet gedaan.

Deze uiteenzetting is geen kri-
tiek op de uitgangspunten van
Elba. Ik wil de gang van zaken
alleen even noemen om het
idealisme aan te geven, waar-
mee steeds weer jonge kun-
stenaars het gastatelier bin-
nenstappen. Zij grijpen de
kans aan om zich in een avon-
tuur te storten op weg naar de
ondergang van alle onderno-
men activiteiten.

Wie tot en met zondag bij
Heidi Haaier binnenstapt,
waant zich eerst in het werk-
vertrek van een een land-
schapsarchitect. Vooral de lin-
kerwand en de vloer bepalen
die indruk.

*Een verzameling
leestekens, op de juiste
manier geordend,
geplaatst & begrepen,
kan een brug vormen
naar een metafoor.*





Related Connections

in een onlosmakelijk verband 1992- 1996



LEIDI HAAJER
RECENT WERK

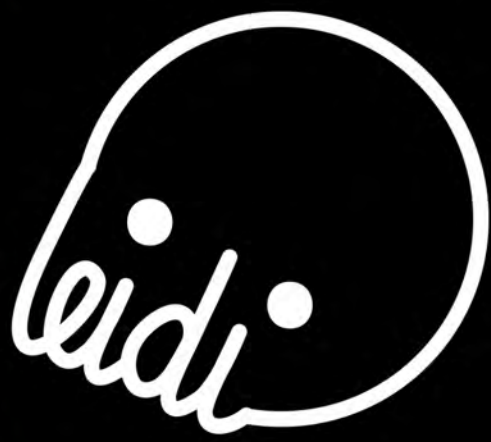
OVERIGE GEGEVENS:

Naast mijn werk als beeldend kunstenaar maak ik deel uit van de organisatie van activiteiten op het gebied van beeldende kunst in het kunstenaarsinitiatief Nova Zembla te Den Bosch.

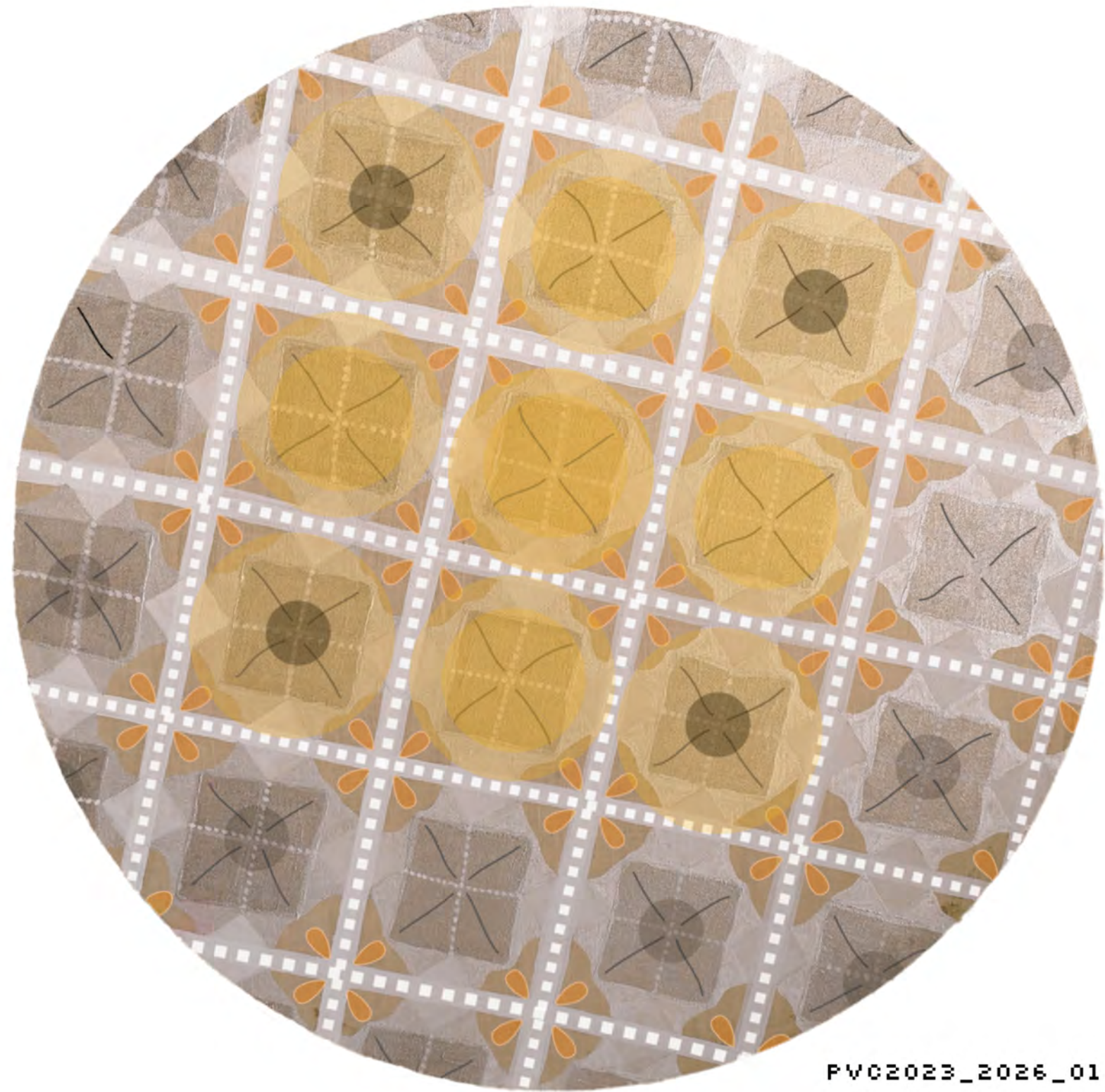
—gedurende de laatste helft van 1990 was ik nauw betrokken bij de organisatie van het bronnenproject in Nova Zembla te Den Bosch, waarbij de kunstenaars binnen het initiatief betrokken waren. Het project nam een aantal maanden van werken en overleg in beslag en resulteerde in een tentoonstelling in november.

—afgelopen zomermaanden heeft O.S. Serafijn in nauwe samenwerking met de culturele commissie van Nova Zembla de presentatie De Collectie, Notes Of A Super Non Individual Watcher samengesteld. Deze tentoonstelling was de eerste van een reeks activiteiten die de c.c. geïnitieerd heeft; op deze wijze wil de c.c. voor geven aan haar beleid.

—momenteel toont Nova Zembla werk van Xoen de Keyser.



relatie tussen cirkel & vierkant





Punten&Vlekken&Cirkels

is een proces waarin de relatie tussen de cirkel en het vierkant voorop staat. Cirkels manifesteren zich op oneindig veel manieren en hebben veel betekenissen (zon, aarde, cyclus, diepte, oneindig etc.).

Ze variëren van punt of vlek tot een perfecte cirkel.

De aangroeiende verzameling bestaat uit een grote variatie aan combinaties en manieren van samenstellen; soms zijn ze op kleur gerangschikt, bijvoorbeeld de blauwe, de zwarte of de gouden collectie. Bij inrichting of aanschaf kan de gebruiker een eigen samenstelling maken.

Iedere punt, vlek of cirkel ontstaat aan de hand van de ter plekke aanwezige of in gebruik zijnde materialen/objecten.

Tijdens werkproces en presentaties ontstaan nieuwe associaties naast de meer universele betekenissen van de cirkel en het vierkant, zoals: de binnenkant van een steen, de doorsnede van een boom, een verzameling van verstilde momenten, een expansie van werelden in de breedste zin van het woord.

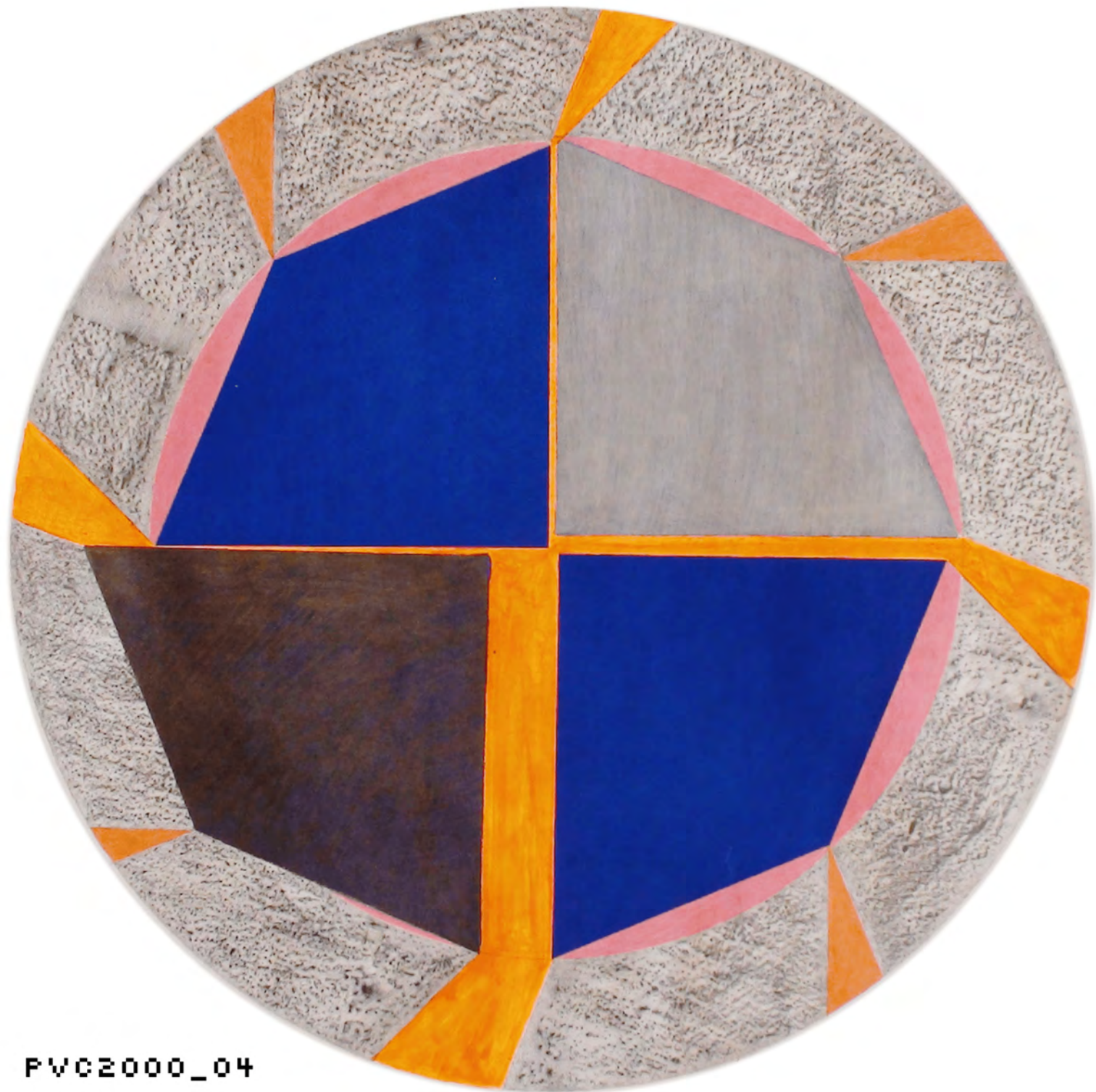
De objecten of punten markeren op hun beurt ook weer een veld, een zgn. objecten wolk.

Op afstand kan zo'n wolk weer als een vlek ervaren worden waardoor de relatie tussen moleculair en planetair zich voordoet.

Een punt, vlek of cirkel kan ook ontstaan vanuit een opdracht of een gegeven locatie.

Alle geproduceerde punten zijn geregistreerd in de xcell: 1988_2026_pvc_listing.xls

In het algemeen kan gezegd worden dat de samenstelling van punten afhangt van de onderlinge relatie, de ruimte, het aanwezige materiaal en de esthetiek; tijdens dit proces is er gelegenheid voor nieuwe interpretaties door samensteller en kijker



PVC2000_04





*wat wordt jouw PVC
samenstelling ?*

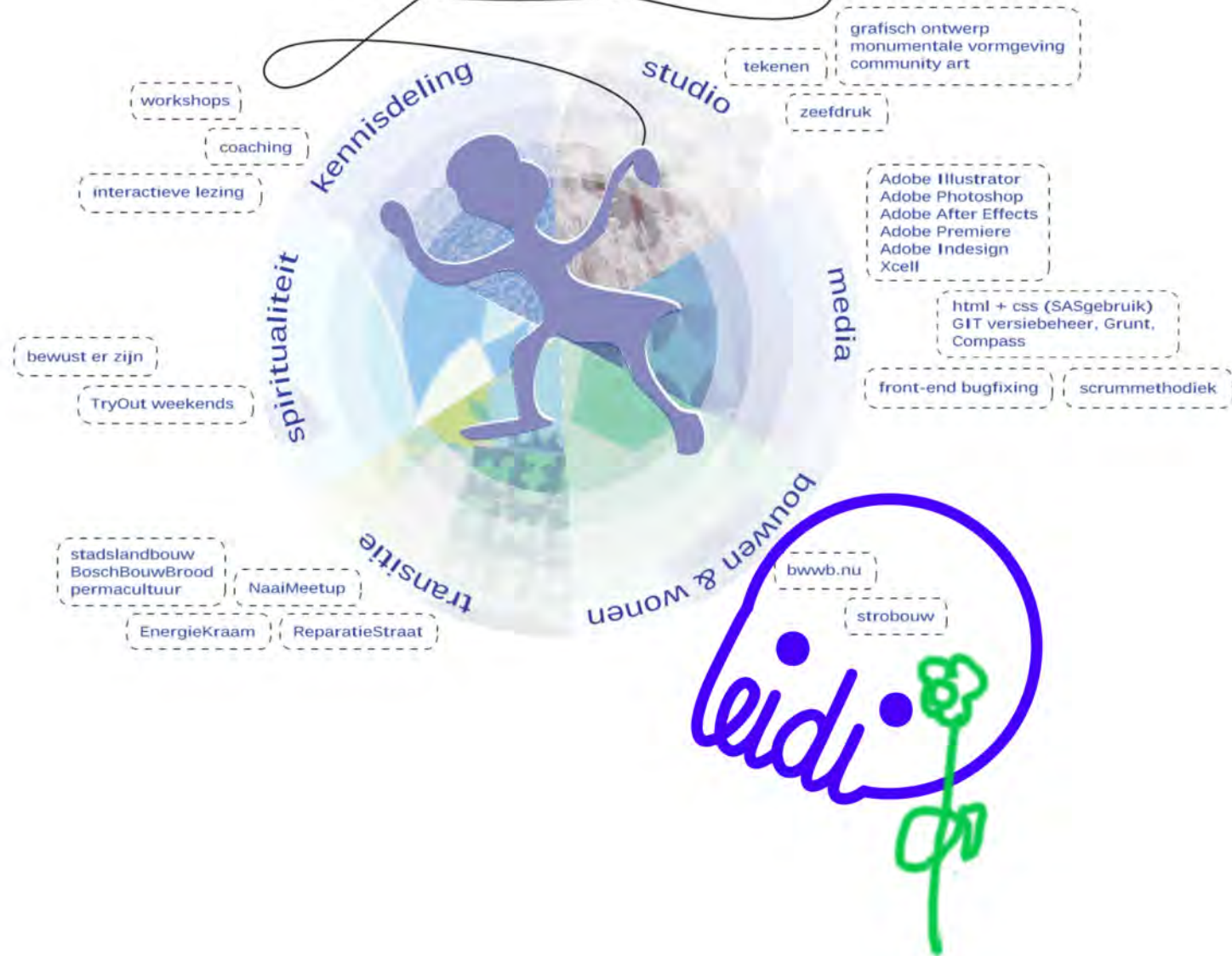


minimaal 3 stuks



Mijn ouders schonken mij een doos met een heleboel tubetjes olieverf :-)

Haaijer Enterprising Productions



07-05-2026, 21:29

Caleidoscoop - Wikipedia



WIKIPEDIA
De vrije encyclopedie

Caleidoscoop

Een **caleidoscoop** of **kaleidoscoop** (een uitvinding van de Schotse natuurkundige David Brewster in 1816) is een spiegelende veelhoekige buis of koker die aan het ene einde een compartiment met gekleurde kralen of andere kleurige voorwerpen bevat. Dit compartiment is aan de binnenzijde afgesloten met doorzichtig materiaal en aan de buitenzijde met doorschijnend materiaal. Het andere uiteinde van de buis bevat een kijkopening. Twee spiegels, meestal onder een hoek van 30 graden ten opzichte van elkaar, lopen onder een flauwe hoek ten opzichte van de as van de koker over de gehele lengte ervan in de lengterichting. Het uiteinde met het compartiment wordt naar het licht toe gekeerd.

De gebruiker kijkt erin van de ene kant en het licht zorgt via de andere kant voor reflecties in de spiegels. Door deze reflecties ontstaat een als mooi ervaren, symmetrisch mandala-achtig patroon, dat dan door het schudden met de buis kan veranderen (vergelijk het inkleuren van een fundamenteel domein van de symmetrie).



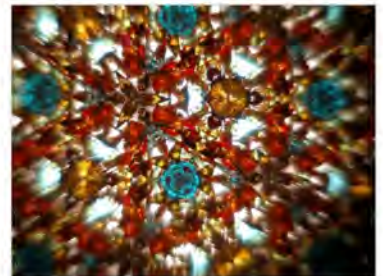
De kaleidoscoop is een kijkbuis om feeërieke beelden te vormen. Draai de buis om het beeld te veranderen.

Etymologie

Het woord "caleidoscoop" komt van het Oudgrieks καλός (*kalos*), "mooi" + εἶδος (*eidos*), "vorm, gestalte" + σκοπεῖν (*skopein*), "kijken".

Hoewel de spelling met een c veel meer voorkomt, is de vorm met een k (*kaleidoscoop*) ook correct^[1]. Die spelling kom je vooral in Vlaanderen tegen: nogal wat kunst- en cultuurinstellingen in Vlaanderen dragen 'Kaleidoscoop' in hun naam.

Het woord 'caleidoscopisch' wordt ook in figuurlijk/overdrachtelijke zin gebruikt, indien een grote keuze aan aspecten, meningen, standpunten in een bepaald domein mogelijk is.



Een kijkje in een caleidoscoop

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Caleidoscoop>

1/3

Geschiedenis

Beginjaren

De impact van de caleidoscoop op de maatschappij was in die beginjaren enorm. Het was meer dan een speeltje; het was een bron van inspiratie, een hulpmiddel voor onderzoek en een symbool van schoonheid en romantiek. De caleidoscoop heeft een blijvende stempel gedrukt op de culturele en artistieke wereld.

In zijn boek "A treatise on the caleidoscope" beschrijft de uitvinder David Brewster hoe door een gebrek aan kundige instrumentmakers en vertragingen met het inschrijven van het patent op de caleidoscoop zijn uitvinding in uitgelekte versie enorm populair werd. In historische bronnen wordt gesproken van een regelrechte rage. De uitvinder zelf heeft hier echter nooit de financiële baten van mogen genieten.

De kwaliteit van de namaak instrumenten echter was slecht, de spiegels onzuiver afgesteld en de materialen van inferieure kwaliteit. De weinige goede caleidoscopen uit de begintijd werden meestal gemaakt door kundige instrumentmakers zoals klokkenmakers en makers van microscopen of medisch instrumentarium. De professioneel gemaakte caleidoscopen waren kostbare instrumente welke typische conversatiestukken vormden in de ontvangstkamers ofwel de *parlour rooms* van de welgestelden.

Populair amusement

De caleidoscoop werd al snel een populair speeltje voor zowel kinderen als volwassenen. De wervelende patronen en kleuren waren een bron van vermaak en verwondering. Mensen namen ze mee naar picknicks, feesten en andere sociale bijeenkomsten om te delen in de magie.

De schoonheid van de caleidoscopische beelden inspireerde kunstenaars en ontwerpers in verschillende disciplines. De patronen werden gebruikt in textiel, behang, meubels en sieraden. Architecten lieten zich erdoor inspireren bij het ontwerpen van gebouwen en interieurs.

De caleidoscoop werd ook gezien als een symbool van romantiek en schoonheid. De wervelende beelden werden geassocieerd met de complexiteit en schoonheid van de liefde. Verliefden gaven elkaar caleidoscopen als cadeaus om hun genegenheid te tonen.



Millimeterpapier gezien door de caleidoscoop



Constructie van de caleidoscoop

Wetenschappelijk instrument

Wetenschappers zagen de waarde van de caleidoscoop als hulpmiddel bij onderzoek. Biologen bestudeerden de structuren van planten en dieren met behulp van caleidoscopen. Mineralogen gebruikten ze om de symmetrie van kristallen te analyseren.

De caleidoscoop werd ook gebruikt als educatief hulpmiddel om kinderen te leren over kleuren, symmetrie en patronen. Scholen namen ze op in hun lesmateriaal en leerkrachten gebruikten ze om de fantasie van hun leerlingen te stimuleren.

Bronnen, noten en/of referenties

- ↑ woordenlijst (https://woordenlijst.org/zoeken/?q=kaleidoscoop). *woordenlijst.org*. Geraadpleegd op 13 juni 2023.

Geometrische optica

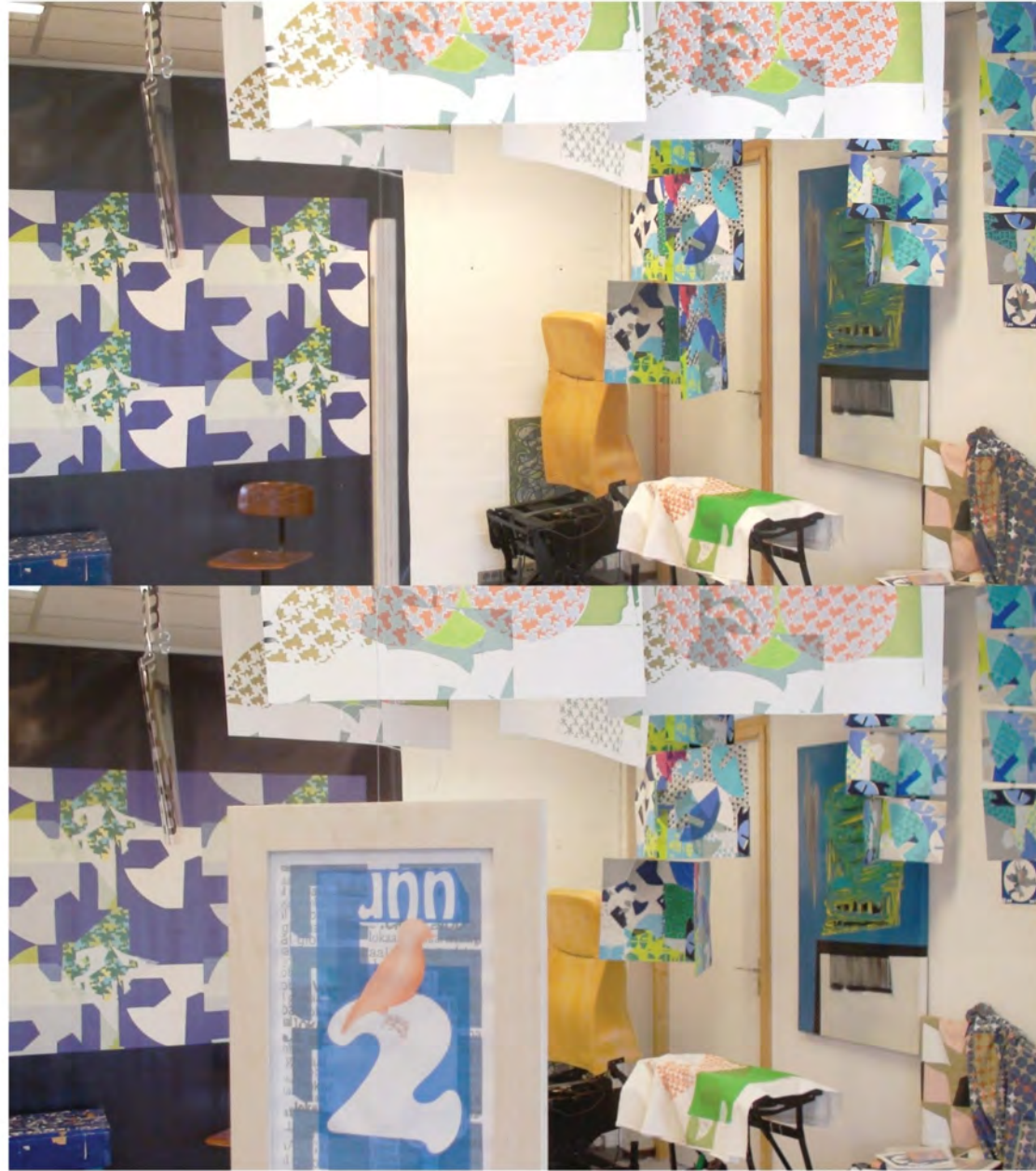
[Uitklappen]



Zie de categorie ***Caleidoscopen*** van Wikimedia Commons voor mediabestanden over dit onderwerp.

Overgenomen van "https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Caleidoscoop&oldid=70488493"

Samen (iets) creëren? Contact: info@leidihaijer.nl
Kosten: voor dat wat het je waard is (euro's, niksen of anderszins)



~ Twee uur van jouw tijd voor mij ~

2016 - 2019

Bouw van het **huis** aan de
Zernikestraat 5 te
's-Hertogenbosch
Nederland





Zelfbouwproject Bewust Wonen & Werken Boschveld 'Als het hard waait, douche ik bij de burens'



Leidi Haaijer is woont in één van de duurzame woningen van het zelfbouwproject Bewust Wonen & Werken Boschveld

's-HERTOGENBOSCH - De vierentwintig duurzame huizen aan de Zernikestraat in de wijk Boschveld bestaan nu ruim anderhalf jaar. Leidi Haaijer (61), één van de initiatiefnemers, van dit woonproject, woont in één van de duurzame huizen. Ze hoopt voor de zomer klaar te zijn met verbouwen, zodat ze eindelijk volop kan genieten van haar nieuwe stulpje. Wij maken met Leidi de tussenstand op van haar ambitieuze woonproject.

Door Lisa van Es

In november 2017 werd Leidi's huis opgeleverd. Het hieropvolgende jaar in april is ze definitief verhuisd, sindsdien woont Leidi fulltime in haar nieuwe, duurzame stulpje. Aan het huis is inmiddels veel veranderd. Gestuikte muren van leem vormen allerlei ruimtes. De keuken is klaar, deze bestaat grotendeels uit Brabants hout. Ook het aanrecht is afkomstig van een bedrijf uit de regio. Leidi's stulpje is, net zoals de andere duurzame drieëntwintig woningen, van het gas af. Achter een paar deuren van Brabants hout staat een klimaat-robot opgeborgen, die het klimaat in Leidi's huis reguleert. Het dak is deels bekleed met zonne- en warmtepanelen. En zo kan ik nog wel even doorgaan. De 61-jarige monumentaal vormgeefster heeft over alles nagedacht.

Strobalenhuis

De trotse huiseigenaar houdt er al jarenlang een milieubewuste en duurzame levensstijl op na. Voor haar werk hield ze zich veel bezig met het vormgeven van de publieke ruimte. Ze wist dus ook meteen hoe haar nieuwe huis eruit moest komen te zien. "Toen dit huis opgeleverd werd, zag ik meteen voor me hoe het moest worden. Het is geen publieke ruimte, maar ik blijf

toch vormgever. In de muren zit parelmoer verwerkt, waardoor er een kleine glinstering ontstaat. Dit zorgt voor een zuidelijke uitstraling."

De bijna energieneutrale huizen aan de Zernikestraat stonden er niet zomaar. Hier was een lange aanloop voor nodig. Het begon allemaal met Leidi die op een milieubewustere manier wilde gaan wonen. "Mijn nieuwe huis wilde ik gaan bouwen van hernieuwbare materialen. Rond 2007 kwam ik op het idee van een strobalenhuis. Ik woonde toen nog in Den Bosch Zuid. Mijn ex-man en dochter waren inmiddels het huis uit en dus zat ik alleen. Hierdoor ging ik nadenken over wat ik nu verder wilde met mijn leven. Ik kwam uit op strobouw. Hier ben ik me in gaan verdiepen door workshops en projecten te gaan volgen. Ook heb ik veel genetwerkt."

Zorg voor elkaar

"Het werd duidelijk dat het best ingewikkeld en vooral duur was om een strobalenhuis in de stad te realiseren. Samen met een aantal andere mensen wilde ik op het huidige terrein in Boschveld gaan bouwen. Er waren inmiddels ook architecten bij betrokken. Die stelden voor om bij de tussenwanden gebruik te maken van kalkzandsteen. De voor- en achtergevel zou van hout gemaakt worden. Hierdoor zou het huis goedkoper en praktischer dan van strobouw. Eind 2016 liet ik het idee van een strobalenhuis los."

Bij het bouwen van de muren heeft Leidi gebruik gemaakt van jute en leem. Klei (ofwel leem) neemt vocht op, en reguleert het vochtigheidsgehalte. Naast de duurzaamheid van de huizen aan de Zernikestraat, is er nog iets wat dit woonproject bijzonder maakt: de gemeenschapsgezindheid on-

der de bewoners. "Hier zijn mijn burens denkgenoten. In Den Bosch Zuid lag dat anders." Ook de sociale controle onder de nieuwe woonwijkbewoners blijkt groot te zijn. "Als iemand zwanger is, leveren we met zijn allen kraamzorg. Bij zieke buurtbewoners brengen we maaltijden. We hebben elkaars e-mailadressen, en er zijn allerlei groepspass. Iedereen is hierdoor zo opgetrommeld, zo blijf je van elkaar op de hoogte."

Alle buurtbewoners erbij betrekken

De duurzame huizen zijn in een kring gebouwd, en grenzen aan een gemeenschappelijke tuin. Een buurtkas scherm de huizen deels af van de rest van de woonwijk. Hier worden regelmatig vergaderingen en feesten georganiseerd. "Het gevaar is dat je hierdoor een blik naar binnen krijgt, dat wil ik niet. Hier moet je voorzichtig mee omgaan. Zelf ben ik opgegroeid in Den Haag. Hier heb ik gezien hoe verschillende culturen goed met elkaar samengaan. Ook in deze wijk wil ik dat iedereen prettig met elkaar samenleeft. Ik ken veel andere buurtbewoners uit Boschveld bij naam, en weet waar ze wonen. Oprechte interesse is belangrijk. Bij de open dagen in de buurtkas nodig ik ze vaak uit."

Voorlopig valt er nog genoeg te doen aan Leidi's huis. Er moet nog een lemen wand gestuikt worden. De uitdaging waar de milieubewuste 61-jarige zich momenteel mee bezighoudt, is afmaken van de badkamer. Leidi heeft nog altijd geen douche heeft, maar hier heeft ze wat op bedacht. "Met wat houten balken en bouwzeil heb ik op mijn (platte) dak een douchehokje gefabriceerd. Als er te veel wind staat, kan ik bij de burens douchen."



2025_05



2001 STEFANIA BARTOŁĘGO PIOTRKÓW TRYBUNAŁSKI POLEN
INSPIRATION: FORMALITY PRODUCT: PLEASE PRODUCT: FLUIDBAREPRODUCT



1994 VAN OSTADESTRAAT DEN HAAG

DILEMMA OF MOGELIJKHEID?

economie (de(v.)) [† 1665 huishoudkunde] < Fr. *économie* of < Lat. *oeconomia* < Gr. *oikonomia* (huishoudkunde)] 5 (g.n.v.) inrichting, opzet uit een oogpunt van doelmatigheid: *conomie van de wet*.*

kunstenaar (de(m.)) vgl. -enaar, -ije), kunstenaars (de(v.)), 1 iem. die het vermogen bezit kunstwerken te scheppen, die een der schone kunsten beoefent, artiest: *een kunstenaar geeft altijd zichzelf in zijn /haar werk* (Van Deyssel); *een kunstenaar kan geen andere ambitie hebben dan het onvergeloofbare werk te creëren* (Brouwers).*

kunstwerk (het, -en), 1 zaak die door menselijk vermogen als product van menselijke werkzaamheid tot stand gebracht of vervaardigd is (tgov. zaken die van nature aanwezig zijn); -(ingenieur)werken werk waarvoor andere materialen dan aarde en zand gebruikt zijn, (tgov. grondwerk: bruggen, tunnels, sluizen zijn kunstwerken 2 werk dat met bijzonder vaardigheid tot stand gebracht is; -(veroud.) ben. voor de toestellen die op het toneel natuurverschijnselen nabootsen (thans nog gebruikt in de verb.); (uitdr.) met kunst- en vliegwerk, met allerlei kunstmiddelen 3 voortbrengsel van de een of andere schone kunst, syn. kunstproduct, kunstvoortbrengsel: *schilderingen en andere kunstwerken; een literair kunstwerk*.

De context van de kunsthistorie is één van de maatstaven volgens welke kunst en maker op merites beschouwd worden; hier worden beiden in relatie tot de kunst gezet en betekenis gegeven. Momenteel is deze maatstaf niet meer zo toonaangevend als voorheen, de economie van het geld en het ondernemerschap lijken deze plek ingenomen te hebben. Maar, op langere termijn, zal de kunsthistorie het roer wellicht weer over nemen en het verschijnsel de economie van de kunst als fenomeen opnemen in haar gehele context en deze relateren. We zullen zien.

In de huidige opvattingen is het jammer dat de mate van ondernemerschap (nog) te veel alleen gerelateerd wordt aan het begrip verkoop: een onderneming in de kunst. De kunstenaar als galeriehouder (de(m.)), eigenaar, exploitant van een galerie, syn. galerist. Wat is beperkter dan een product dat goed verkoopt en waarvan vervolgens vaak meer van (ongeveer) hetzelfde geproduceerd moet worden om diezelfde verkoop te garanderen. De mate van onderzoek en risico, die juist dynamiek genereert (zo specifiek aan kunst en wetenschap) wordt hiermee teniet gedaan. De betekenis van het woord product loopt volgens van Dale in ieder geval uiteen van een concreet fysiek verschijnsel tot een abstract fenomeen. Juist in deze gelaagdheid onderscheidt zich elk product van kunst.

product (het, -en) [†1508 'uitkomst van een vermenigvuldiging' <Lat.*productum*] 1 (jur., veroud.) in het geding gebracht, voorgelegd stuk 2 voortbrengsel van de al of niet gecultiveerde natuur, syn. vrucht: *de producten van een land; tropische producten*, -voortbrengsel van arbeid of nijverheid, syn. handelsartikelen: *de afzet der producten; de producten der textielnijverheid*; -voortbrengsel van een chemisch of fysiologisch proces: *de producten der stofwisseling*; -(oneig.) resultaat; -(soms min.) voortbrengsel van de (scheppende) geest of de artistieke vermogens, syn. kunstwerk: *letterkundige producten* 3 (verzamenl.) het geheel van het geproduceerde; totale waarde der productie: *dat het bruto maatschappelijk product in het kalenderjaar 1962 zal stijgen tot 570 miljard dollar* (NRC). 4 door paring van dieren, m.n. door kruising ontstane afstammeling 5 (min. van pers.) misbaksel: *dat is me ook een product* 6 (rekenk.) uitkomst van een vermenigvuldiging: *een gedurig product*, bestaande uit meer dan twee factoren; *merkwuurlijke producten*, inwendig product, rekenkundige bewerking waarmee men kan bepalen of twee vectoren loodrecht op elkaar staan, inproduct.*

Uit de geschiedenis maar ook uit de meest recente ontwikkelingen blijkt dat de beeldend kunstenaar het kunstenaarschap (of beroepspraktijk) ook steeds aangepast en getransformeerd heeft. De taal heeft hier grote invloed op (gehad). Een verscheidenheid aan mogelijkheden is hierdoor verworven die in breder verband (in de maatschappij) ingezet zou kunnen worden. Combinaties van verworvenheden (settings) in een kunstenaarschap leveren verschillende benaderingswijzen op die een bepaalde realisatie (een fysiek of abstract product) bewerkstelligen. Niet eerder was de gelegenheid zo uitgebreid om met kunst en ondernemerschap te experimenteren. Organisaties veranderen, openheid en nieuwsgierigheid zijn te bespeuren en er is behoefte, ruimte en geld. De kunstenaar als ondernemer (de(m.)) vgl. -er, onderneemster (de(v.)), 1 degene die iets ondernemt, die een zaak van enig gewicht op zich neemt, begint: *de eerste ondernemers van die zaak verdienen alle lof de ondernemer van een reizenarbeid*.* Uitgangspunt hierin is: kunst is overal. In dit verband is het een uitdaging, maar ook een taak om de betekenis van kunstenaar en (beeldende) kunst in te zetten. Onderzoek en constatering leiden tot (beeldende) interpretaties, oplossingen en toepassingen. Door middel van beeld worden communicatie en ontwikkeling op gang gebracht. De kunstenaar als initiator (de(m.)) vgl. -ator [Lat.], 1 initiatiefnemer.* De settings van een kunstenaar worden bepaald door zowel de persoonlijke ervaringswereld als door de infrastructuur en historische context waarin de kunstenaar zich bevindt of begeeft; dit bepaalt de impact van het werk. De hier volgende opsomming, die overigens niet pretendeert volledig te zijn, is op haar beurt context gebonden en is

als totaal, maar ook in verschillende combinaties als settings op te vatten. De kunstenaar als schilder, m.(-s), 1 iem. die zijn beroep maakt van het met verf bestrijken van houtwerk en allelei voorwerpen, ook van het aanbrengen van opschriften en decoraties, verver: *de schilders zijn nog in het huis bezig*; -2 iem. die de kunst beoefent van met verf voorstellingen te scheppen, kunstschilder: *Rubens en Rembrandt zijn onze beroemdste schilders; een schilder van bloemstukken*; -(sterenk., met hoofdtr.) naam van een sterrenbeeld op het zuidelijk halfrond (*Pictor*); -3 (oneig.) die met woorden iets afbeeldt.* De kunstenaar als beeldhouwer (de(m.)) vgl. -er), beeldhouwster (de(v.)), kunstenaar die beelden in hout, steen e.d. maakt, syn. *sculpteur*. De kunstenaar als graficus (de(m.)) vgl. -icus), grafica (de(v.)) 1 grafisch kunstenaar, grafisch ontwerper 2 grafisch vakman. De kunstenaar als architect (de(m.)) -en), architecte (de(v.)) [†1553] <Fr. *architecte* <Lat. *architectus* <Gr. *architekton*, van *archi-* (voornaamste) + *tekon* (timmerman)] 2 (fig.) ontwerper, uitdenker: *de architect van een nieuw sociaalverzekeringsstelsel*.* Vakkennis wordt doorgegeven. De kunstenaar als leermeester (de (m.)), 1 iem. die anderen leert: *Jezus, de grote leermeester* 2 iem. die onderricht geeft, al of niet aan een onderwijsinrichting, syn. *onderwijzer, leraar, docent* 3 iem. die anderen in een vak opleidt, syn. *instructeur* (fig.) *de natuur is de leermeesteres der kunst*; zie *natura artis magistra in Aanh. 1* 4 iem. die in enig vak van kunst of wetenschap volgelingen heeft, in relatie tot deze: *Ranke de grote leermeester onzer historici*. Nieuwere uitingsvormen zijn bijvoorbeeld de meer gepersonifieerde technieken; De kunstenaar als fotograaf (de(m.)) vgl. -graaf), fotografe (de(v.)), iem. die (beroepshalve) fotografeert; ook in samenst. als: *kunstfotograaf, architectuurfotograaf, portretfotograaf, theaterfotograaf*.* Fotograferen (fotografeerde, h. gefotografeerd), 1 (overg.) door middel van de fotografie afbeelden: *een landschap fotograferen; zich laten fotograferen* 2 (onoverg.) een foto of foto's maken: *fotografer je?* De kunstenaar als performer (de(m.)) -s), iem. die een publiek optreden verzorgt, een publieke prestatie levert. In de lijn der ontwikkeling worden de biologische en materiële wereld steeds complexer en de producten van kunst dien overeenkomstig abstracter van aard, meer gerelateerd aan de ideeënwereld en hebben vaak een grootschaliger karakter. De kunstenaar als multimediaontwikkelaar, gebruikt diverse toepassingen/technieken om tot een interactief beeld te komen voor de computeromgeving, hierin zijn beeld, geluid en tekst geïntegreerd.* De kunstenaar als stedenbouwkundige (de(m./v.)) vgl. -kundige), deskundige op het gebied van stedenbouw. De kunstenaar als projectmanager (de (m.)), projectleider. De praktijk leert dat, wil een project, ontwikkeling of beweging in gang gezet worden, een infrastructuur als intermediair onontbeerlijk is. Per locatie verschilt de kwaliteit van infrastructuur enorm. Maar al te vaak voeren oude denkbeelden nog de boventoon: *kunst is alleen kunst als er 'schilderij' of 'beeldhouwwerk' op staat*. Slechts enkelen (en dat zijn niet de burgers op straat) zijn maar op de hoogte hoe de ontwikkelingen in de kunst gelopen zijn en wat de impact hiervan was; kunst en realiteit blijken in de praktijk vaak vreemden voor elkaar. De kunstenaar als schrijver, gebruikt naast of i.p.v. beeld, taal als uitdrukkingsmiddel (*zoals voor dit stuk bijvoorbeeld...*); *een beeld uitgelegd in taal; een taal uitgelegd in beeld*.* De kunstenaar als voorlichter, m., ... voorlichtster v. (-s), die voordicht, voordichting geeft; *-het geven van inzicht, informatie, onderricht, aanwijzing over de kwaliteiten van beeld en de ontwikkelingen in de beeldende kunst en de meer persoonlijke ervaringen in het metier*. Welbeschouwd zou het verbeteren of ontwikkelen van infrastructuur in termen van ondernemerschap op te vatten zijn als een een gat in de markt, de settings van een kunstenaar worden hiervoor ingezet. Zou het hier gaan om voorlichting dan is de kwaliteit hiervan afhankelijk van de kennis, ervaring van/wijze van overdracht door de kunstenaar in kwestie. Het regelmatig werken in tijdelijke werkverbanden kan bijvoorbeeld voor een breed ervaringsscala zorgen, en werkt ontwikkeling in de hand. De kunstenaar als freelancer (de(m.)) -s), freelancester (de (v.)) [ma 1950] <Eng. *free-lancer* (lett.: vrije lansier, d.w.z. huursoldaat)], iem. die op freelance basis werkt; *de soort werkring is afhankelijk van de aanwezige 'skills'*.* De kunstenaar als deskundige (de (m./v.)) vgl. -e), persoon die door beroep of studie in het bijzonder bevoegd is tot het beoordelen van een zaak, syn. *expert*, ook in samenst. als: *atoomdeskundige, computerdeskundige; opgedane ervaringen in diverse segmenten in de maatschappij verschaft de kunstenaar deskundigheden die ingezet kunnen worden om op één of andere wijze tot beeld te komen*.* Zoals blijkt kan het cultureel ondernemerschap op uiteenlopende wijzen vorm krijgen. Maar of deze op iedere plek tot een gezonde onderneming te ontwikkelen is valt nog te bezien. Als het bijvoorbeeld alleen al gaat om de honorering van het inzetten van culturele deskundigheid dan zijn onwetendheid en onkunde slechte raadgevers. ©HeP 12 2000 monumentaal vormgever (bn.; vgl. -aal) [<Fr. *monumental*], bn. bw., van den aard van of het uitedijk hebbend van een monument; veelal (maar niet noodzakelijk) in de zin van weids, groots, syn. *indrukwekkend een monumentale trap; het monumentale karakter van de klassieken; het begrip monumentaal is van innerlijke aard; het kan zich ook in het kleine manifesteren*.*

* ten behoeve van de richting van dit stuk is de vrijheid opgeschoten om hier alleen die beschrijving te hanteren die het idee goed vang, maar is het ook en ander aangepast. Bron: Van Dale, Groot Woordenboek der Nederlandse taal: Derttiende druk, heruitg. druk, 1995

2 MEI 2026

www.leidihaaier.nl

Kunst en leven zijn onlosmakelijk verbonden; ze kunnen, inclusief mijzelf (als mens & producent), niet opgedeeld worden zonder daarbij hun waarachtige vorm, betekenis en bestaande relaties te verliezen.

In haar essentie is de wereld en haar actuele realiteit terug te brengen tot één grote pulserende constructie waarin patronen en structuren actief zijn; een pulserend geheel, dat voortdurend aan verandering onderhevig is. In het onderzoeksproces op weg naar de verbeelding hiervan zijn -tijd-, -schaal-, -plaats-, -relatie- en -communicatie- wezenlijke grootheden.

filosofie van het ontstaan

een LUST
voor het



de filosofie van het kijken

de filosofie van de materie

een verzameling of een selectie

www.leidihaaier.nl/p/c/index.htm



Eind jaren '90 begon Leidi Haaier zich meer en meer te concentreren op de relatie tussen de cirkel en het vierkant. De cirkel komt in zoveel gedaantes en betekenissen voor en varieert van punt, via vlek tot de perfecte cirkel. Deze groeiende verzameling bestaat uit verschillende combinaties, soms zijn het alleen maar blauwen, zwart-grijzen, afhankelijk van het materiaal en techniek. Nieuwe associaties ontstaan naast de meer algemeen geaccepteerde betekenissen: de binnenkant van een steen, de doorsnede van een boom, een reeks van gestolde momenten, diverse werelden, een groeiend planetarium. De objecten markeren een veld, een wolk van objecten. Op grotere afstand kan deze wolk weer als een vlek gezien worden; de relatie tussen moleculair en planetair ontstaat. De situering, compositie van de punten, vlekken en cirkels is in relatie tot elkaar en tot de omgeving en geeft ruimte aan nieuwe interpretaties, niet alleen van de producent maar ook van de gebruiker. Technieken en materialen zijn uiterst divers, bv. potlood, print, olie/acryl verf, papier, hout, (edel)metaal, glas etc. Ook wordt werk gerecycled.



Vormen vormen structuren / patronen. Wij, wezens op deze bol, proberen patronen te herkennen en structureren om greep te krijgen op alles om ons heen om zo te kunnen overleven. Vormen zijn facultatief en dus vervangbaar. Het resultaat van deze ordening levert een dynamisch kijkspel op.

animatie



voorbeeld >> www.leidihaaier.nl/pproduct/



zeefdruk



zeefdruk



zeefdruk

Leidi Haaier © 03 2011

kizap oijkdkeoppakd kkeodkdoepkdas
leo dxkap kdonwerkaadkoppdaekklef hkdopadkhf
p spaatop kkeoped xxiipaadkull sipaiggb k kpwswpa vl
kooh akdond kaaaurnpils 33 diasoppes deodo pekna
dopa kaaaurnpils 33 diasoppes deodo pekna
ikplid ee uirdeil; dwsmwlgurpa zop dkeod
ommd keop ff dooccomop zzzas kppen aadje hjde
aaxzzzogh ad kkkdo kadtoppden dkeopdui kapp
axzzzogh ad kkkdo kadtoppden dkeopdui kapp
m naddkeopwspad dkd kdpkddop kddowop dz
klipadi doppe adk dkdalaop kdpesee ddi ddi xliaps
dha deap xx k o p a z p f d d k o k d s s o p a a d k
topazrtopa ddi odd djioaaa j b uioek d e j a
38888 wqopzr zzpsdiap iddpaxvb pi dd
o ainsx d d o p w d e p a d w w a p d d a p a i r t s o v o p t e o p s n
opsdkx aaaaop ddspeepaake ddpakddtop qksop d d i p a s s k o p d z o
q w r d k d o p d a d t e i a d d h a l l j o p u c e f o p z v n f a a
z k d k d o p d a k a a p s s o e l a d d n a d d e o p s d d
keik adalpee apxxxopaa d d d e d o p a s d d d o p s a a x l o p
d s s l o p z z f o n d r e i n a p a n d s s o p a a e i v
d o p d o d p a d d k a l s p d o p p a d d d o p a d d i c
a a n d o v n d d o d d k o n s s d d e d d d a a n d k s s p a d e o n d d d d

tijdens de ontwikkeling van dit 'boek' ontstaat er ook weer nieuw werk

1 APRIL 2026

...letters die op een regel in een bepaalde volgorde naast elkaar aansluiten met her en der een tussenruimte, en zo een regel vullen, afhankelijk van de breedte van de bladzijde...

-ORDENINGEN-STRUKTUREN-ORGANISMEN-ORGANISATIE-

met verf doe ik kleurvlakken ~ structuren door middel
van materie
met potlood trek ik lijnen ~ het worden patronen
van verderweg weer structuren

het ontstaan heeft aanvang in een pulsmoment
ofwel van binnenuit ofwel van buitenaf

elk moment als een onderdeel van een grote beweging
het onderdeel vormt het geheel
het geheel is een onderdeel

Sop een vlak vormenS
Tvolgt een vorm een lijn Tbepaalt de vorm
Reen lijn op volgt op een vorm op R vlak volgt op een lijn
Uvorm bepaalt de lijn het vlak#####E#####vorm
Kvlakke vorm#####E#####
T#structuur#structuur#P# # # # #
Ueen vlak #structuur#structuur# # # # #
Ubeeldvisioendroombeeldideebeeld
R

ik heb een ganzenweer gekocht

```
<!DOCTYPE html>
<html>

<head>
<meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=windows-1252">
<title>webpublicatie - AAN(IN)LEIDING (het schrijven) / Leidi Haaijer 2003</title>
<meta name="viewport" content="width=device-width, initial-scale=1.0">
<link rel="stylesheet" href="schrijverij.css" type="text/css">
</head>

<body style="background-color:#ffffcc;">

<div>
  <p class="mainTXTEmpphasis3">
    | aan(in)leiding | <a href="argument.html" title="Het HOE & WAAROM en nog verder..." target="_self">argument</a> | <a href="plaats.html" title="Lokatie, plek of toch een moment?" target="_self">plaats</a> | <a href="https://www.leidihaaijer.nl/portfolio" title="Overzicht van het werk van Leidi Haaijer" target="_blank">portfolio</a> | <a href="punt.html" title="Punt = Concentratie" target="_self">punt</a> | <a href="structuur.html" title="Structuur ontstaat vanzelf" target="_self">structuur</a> | <a href="tijd.html" title="Tijd speelt een rol" target="_self">tijd</a> | <a href="verbindingen.html" title="Verbindingen vormen het netwerk" target="_self">verbindingen</a> |
  </p>

  <h5 class="kopjes">AAN(in)LEIDING (schrijverij)</h5>
  <p class="alineas">1</p>
  <p class="mainTXT">
    Schrijven blijkt onvermijdelijk...<br>
    Steeds weer.<br>
    Door de tijd heen heb ik allerlei aantekeningen, opmerkingen, schetsjes of een kort gedichtje als snippets achtergelaten, die her en der neergedwaard zijn in een schetsboekje of schrift of strak bewaard in een ordner. <br>
    Al die notities kunnen in verschillende volgordes getoond of verwerkt worden; sommigen hebben een datum, anderen zijn op een tijdlijn te plaatsen aan de hand van eventueel beeldmateriaal dat eromheen ontstaan is of dat geassocieerd kan worden met tekeningen en <a href="https://www.leidihaaijer.nl/portfolio/paintings.html" title="Verfstukken - Leidi Haaijer" target="_blank">verfstukken</a>, die wel van een datum voorzien zijn.<br>
    De volgordeijkheid kan willekeurig lijken maar de chaos als geheel is op een bewust intuïtieve manier geordend.<br>
    Affijn, laat ik gewoon maar eens beginnen ... <br>
    Hier en daar lezend, aanvullend, aanpassend, verplaatsend lijkt er een nieuw werk te ontstaan... met zelfs een werktitel: 'Schrijverij'.
  </p>

  <p class="alineas">2</p>
  <p class="mainTXT">
    Allereerst maar op deze digitale manier, omdat ik daar al ergens op enig moment mee begonnen was; aangevuld met allerlei aantekeningen op papier of stukje opgetypt op een of andere onderlegger, in het vertrouwen dat een vorm zich duidelijker zal gaan manifesteren. Per slot van rekening werk ik eigenlijk altijd iteratief.<br>
    Online schrijven betekent wel dat de inhoud regelmatig (kan / zou kunnen) veranderen, het geschrevene zou dan minder vast kunnen liggen. Dit lijkt vluchtiger dan een boek. Maar dat zal de <a href="tijd.html" title="Tijd, tijdspanne, periode, begin - eind..." target="_self">tijd</a> gaan leren.<br>
    Vergelijk bijvoorbeeld eens oude waarden en normen die nog in een boekje terug te vinden zijn op zolder. Op het moment dat ze nog na te lezen zijn kunnen ze ook nog weer opnieuw in de gedachten opgeslagen worden en 'opnieuw' gaan gelden. Was het niet opgeschreven en gedrukt dan was het wellicht sneller vervlogen. Goed of niet goed doet er dus eigenlijk niet toe; het gaat hier om het proces.
  </p>

  <p class="alineas">3</p>
  <p class="mainTXT">
    ' <i>Proloog</i> ' volgens ChatGPT: een inleidend deel van een verhaal, boek, toneelstuk, film, of ander werk. Het doel van een proloog is om de lezer of toeschouwer voor te bereiden op wat er komt, door context te bieden, een sfeer te scheppen, of belangrijke achtergrondinformatie te geven over de personages, setting, of gebeurtenissen.<br>
    ## Kenmerken van een proloog:<br>
    1. **Inleiding**: De proloog introduceert vaak de wereld of situatie waarin het verhaal zich afspeelt.<br>
    2. **Voorafgaand aan het hoofdverhaal**: Het speelt zich meestal af vóór de feitelijke start van het hoofdverhaal.<br>
    3. **Toon en sfeer**: Het helpt de toon of sfeer van het verhaal te bepalen.<br>
    4. **Thema's of motieven**: Soms introduceert het belangrijke thema's of motieven die later in het verhaal terugkomen.<br>
    5. **Buiten het hoofdverhaal**: Het kan door een andere verteller worden verteld of zich in een andere tijd of plaats afspelen dan de rest van het verhaal.</span>
  </p>

  <p class="mainTXTEmpphasis3">
    | aan(in)leiding | <a href="argument.html" title="Het HOE & WAAROM en nog verder..." target="_self">argument</a> | <a href="plaats.html" title="Lokatie, plek of toch een moment?" target="_self">plaats</a> | <a href="https://www.leidihaaijer.nl/portfolio" title="Overzicht van het werk van Leidi Haaijer" target="_blank">portfolio</a> | <a href="punt.html" title="Punt = Concentratie" target="_self">punt</a> | <a href="structuur.html" title="Structuur ontstaat vanzelf" target="_self">structuur</a> | <a href="tijd.html" title="Tijd speelt een rol" target="_self">tijd</a> | <a href="verbindingen.html" title="Verbindingen vormen het netwerk" target="_self">verbindingen</a> |
  </p>

  <p class="created"> Created: <b>03/15/2003</b><br>
    Modified: <b><script language="JavaScript">document.write(document.lastModified)</script></b>
  </p>
</div>
</body>
</html>
```

15 APRIL 2026

worden

steeds maar weer...

=

ont- WIKKELING

...in alle richtingen...

26 MAART 2026



<https://leidihaaijer.nl/schrijverij/aanleiding.html>

In dit fysieke boek ben ik niet letterlijk bezig met 'schrijven' (= een pen of potlood bewegen over het papier); de handeling is typen, letters gestuurd vanaf het toetsenbord op de computer typen in een online programmaatje van de Hema. Met dit programmaatje of tool kun je een album samenstellen en naar keuze afbeeldingen toevoegen. Eigenlijk een hele andere actie dan wanneer je op een klassieke manier een boek zou willen schrijven.

Deze getypte tekst wordt ook gecontroleerd door een door Hema toegevoegde AI-editor, die de grammatica van de zinnen en de spelling controleert en daar waar nodig een aanpassing voorstelt.

kGa laat een enkele pagina of een stuk ervan blank zodat ik daar real time kan tekenen of schrijven. De kwaliteit van het papier speelt dan een rol in de keuze van het schrijf / tekenmateriaal.

Advies op mijn vraag: "Waar begin ik?"

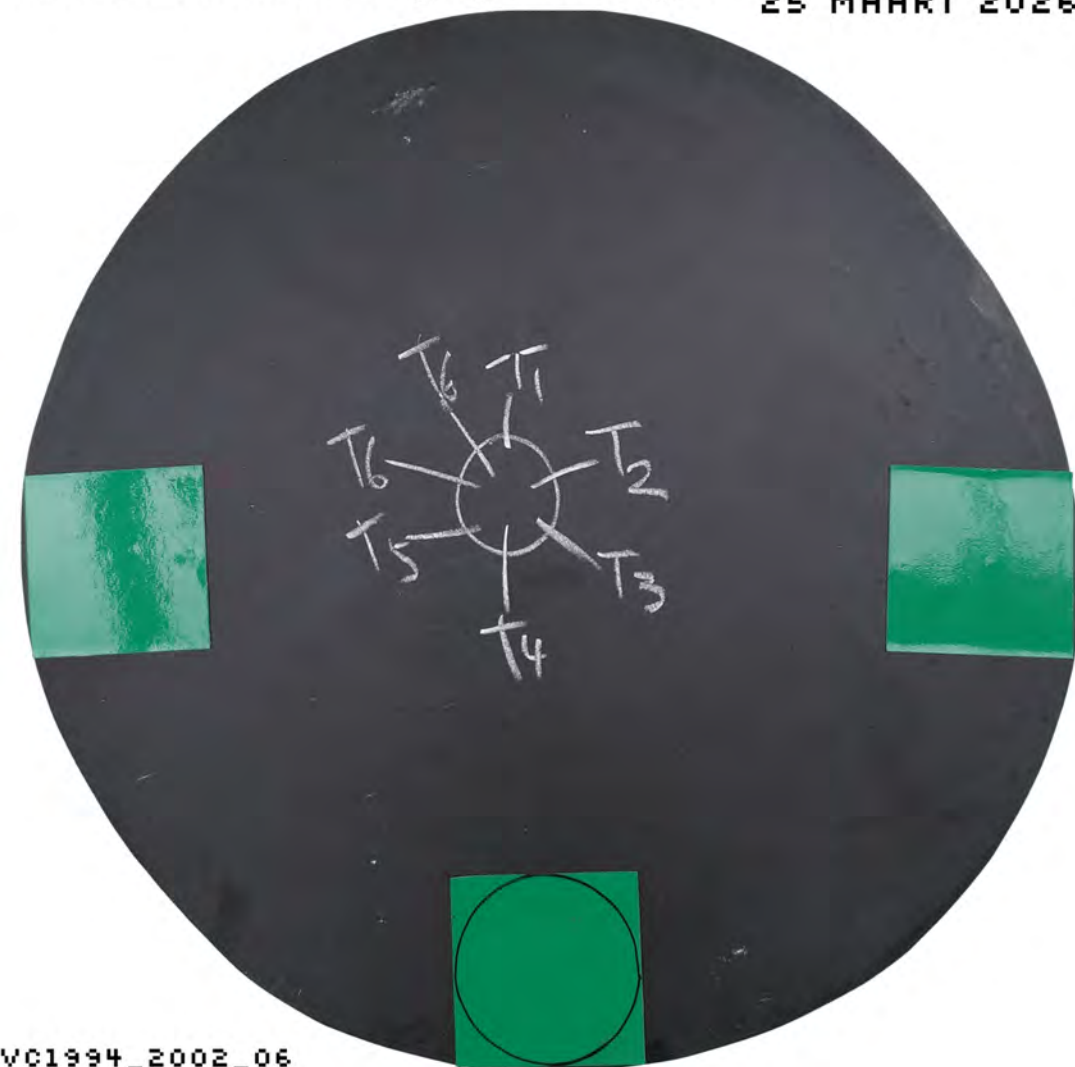


"... gewoon in het midden"

ik ga gewoon een PROBEERboek maken; dan kan ik alle ideeën die in mijn hoofd rondwaren concreet uitproberen en op basis van wat ik zie en hoe onderdelen interacteren, keuzes maken: wat wel, wat niet, wat moet waar, hoofdstukken / titels, structuur, wel / niet afbeeldingen/tekeningen en welke dan... het onderzoeken van een mogelijk vervolg...

25 MARCH 2026

Kortom: een uitgebreid keuzepalet van ideeën op orde brengen die nu nog in een wolk in mijn hoofd rondwaren, opduiken, vervagen, naar achteren bewegen om zich op een ander moment weer te tonen, op te dringen al dan niet in een andere vorm, constructie of beeld, verbonden aan een ander idee of gedachte, op weg naar een neerslag van een tijdelijke ordening, vastgelegd op bepaalde momenten, gedurende een afgebakende tijdsspanne.



PVC1994_2002_06

27/2/2002.

Warum will ich singen

De reflectie is een zelf het groeien of rijper worden, als
(een) denkactiviteit. → hoger of ik dat kan bereiken,
De draag me te delen met anderen (?).

de uitdaging, een vorm van Storytelling. A
het creëren van andere werelden, voor men
in dat op papier zou kunnen.

Gauk een romantisch verhaal kunnen schrijven.
Ik weet het niet. Er zouden denk ik veel vragen in
voorkomen. Veel twijfel allicht. ~~Maar~~ Met of enter

een antwoord, want dan ~~miss~~ waarschijnlijk
alweer ter discussie gesteld zou worden.
De knijfel rijst meteen weer ~~met de knijfel~~

~~schrijven~~ → wat moet ik invullen a.d.m. of
schrijven? waar moet het overgaan?
Wat voor structuur kies ik. Het magie zou

erfelijke moeten zijn dat ~~andere~~ (de) tekst
'interactief' zou moeten zijn, ~~het zou zijn~~
Interactief is de zin en zijn alle van zijn

45 Socialies die ~~Interpretation~~ ~~verschieden~~
in verschiedene Volgorde geben

Comments: ^{het} ~~was~~ persoonlijke hml is

(na verdelde dat hij een boek aan het
schrijven is ~~over~~ eigenlijk geen nieuw
resultaat wees het er al op dat hij
van eenheid

zelets from (mosten) again doesn't ~~an~~ his heart not glad in

Convers: ^{het} ~~reale~~ persoonlijke door het verhalende fictie-narratie

 Hml is hiervoor een prachtige methode.

Wat Carné is bij "schrumprij", is misschien ook het feit dat het zelfs van uit het beeldende voortkomt, of in het beeldende uitgedrukt moet worden omdat de taal daar heel te kort schiet.

Maar andersom is het natuurlijk ook weer zo,
dat wat je in de faal krijgt kunt of uitdrukken
kunt is 1 beeld soms weer niet mogelijk.

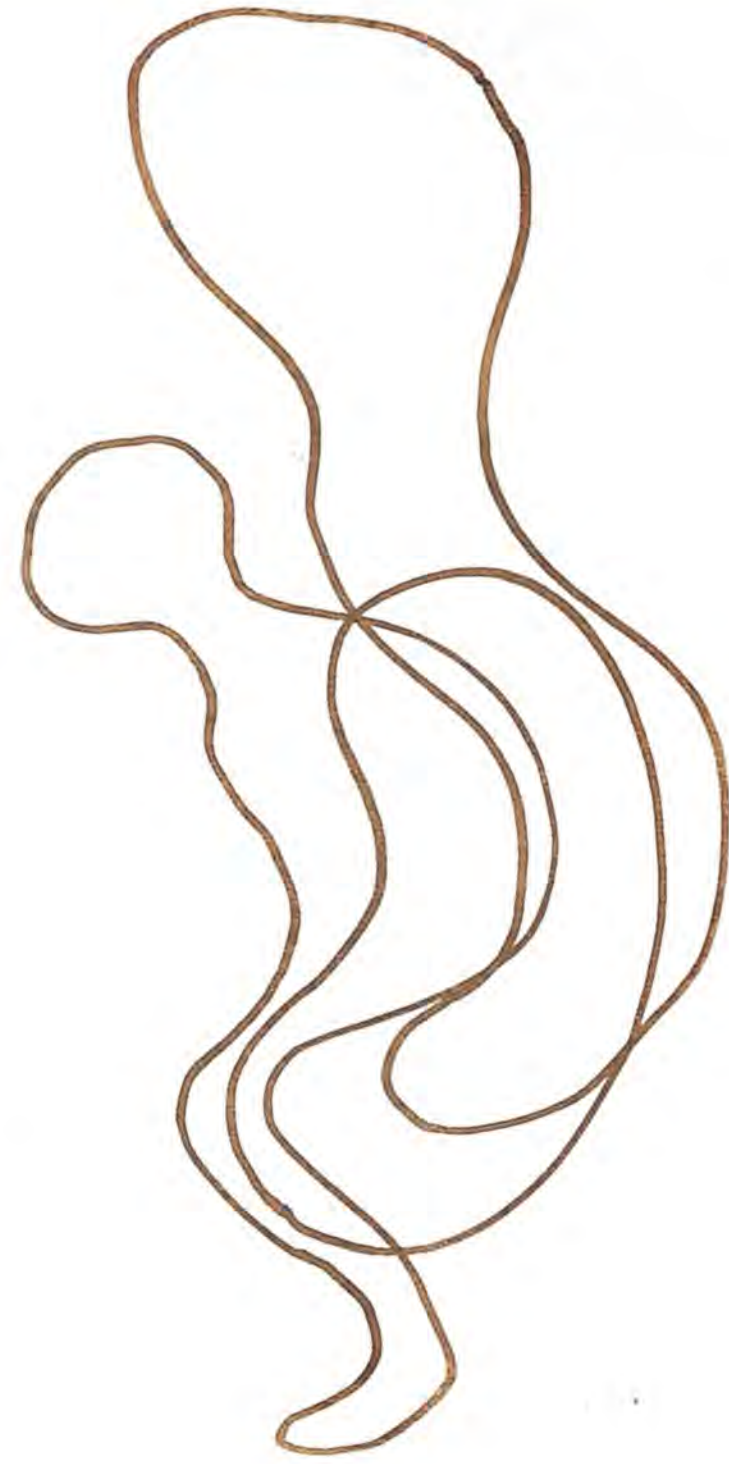
Beiden zijn visueel wel als 'structuur' te zien.
Beschrijving of gedrukte (geprinte) taal is een structuur
→ een beeld van taal.

Een beeld kan ~~een~~ een structuur zijn, dat heeft de
 nog niet taal te zijn die wij als zodanig begrijpen.
 Maar in 'Beeldleren' wordt periklich al in de

het is met taal e beeld te maken heeft.
In opzich dat over deze marine 'taal e beeld' is
'taal e beeld' of opzich het ook nog anders

over mijzelf en rebinen naar de mens
(mijzelf) het innerlijk (van mijzelf), het denken,

de onschuldbaarheid (of juist: de onschuld
vade emoties) (van mijzelf en in het) te
(een) aardig onderwerp(en) en het is ^{algemeen} over de weg
progresstisch ~~en~~ in eerste instantie, maar wel met
om mee te beginnen.

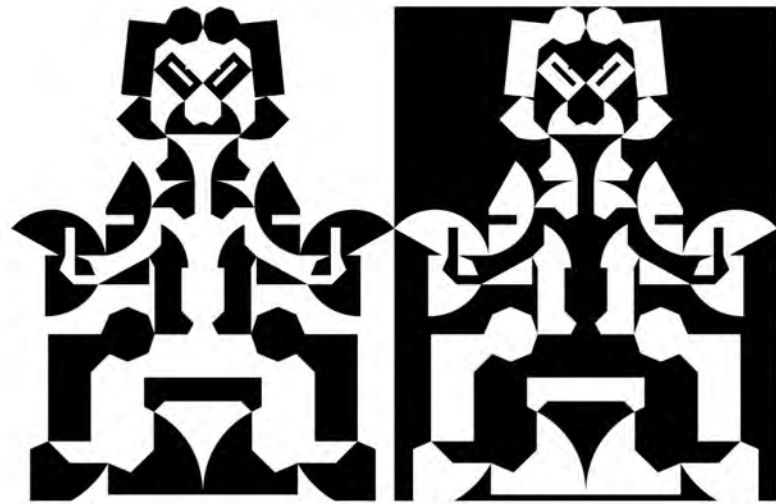


2011 01 14

moment

BEELDTaalproduction Interactive digital tool to construct 'beeldtaal' (language of imagery)' The user constructs the work in the environment

LETTERS VORMEN STRUCTUUR / BEELD



De witte leest in spiegelbeeld
en onleesbare structuur op.
Hoeveel als er witte gedeeltes
zou worden dan zou het
leesbaar kunnen zijn.
Wat dan overblijft is de er-
vaning dat de zogenaamd
'onleesbare' structuur geheel
is. En welke begrip volgt
hier dan uit. ~~Wat kan~~
~~hieruit~~ welke gevolgtrekking
kan hieruit volgen?

gevolg trekking

De witte leest in spiegelbeeld
en onleesbare structuur op.
Hoeveel als er witte gedeeltes
zou worden dan zou het
leesbaar kunnen zijn.
Wat dan overblijft is de er-
vaning dat de zogenaamd
'onleesbare' structuur geheel
is. En welke begrip volgt
hier dan uit. ~~Wat kan~~
~~hieruit~~ welke gevolgtrekking
kan hieruit volgen?

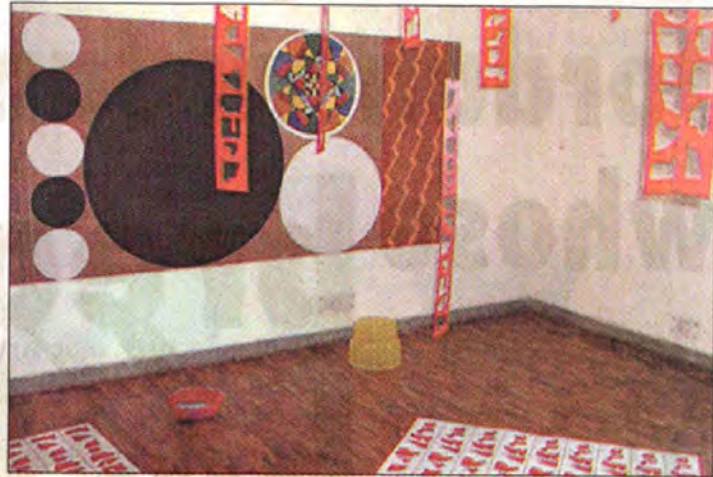
gevolg trekking



JIGSAW POWER



Leidi Haaïjer and Nikhil Bhardwaj tell Neharika Mathur their interactive show has endless possibilities



A walk into The Art Hive at Malviya Nagar this weekend was a surefire way of stimulating both your eyes and mind. Bright red stencils lined the exhibition hall while bowls full of chalk and boards with huge circular shapes painted on them stood at regular intervals. All these formed "ingredients" for an installation exhibition put up by Holland artiste Leidi Haaïjer and NID Ahmedabad graduate Nikhil Bhardwaj.

The stencils contained 12 interesting-looking shapes chosen by Leidi on her travels across the world. "Walking on the streets in Poland, I came across a sign—a Y with a cross. People told me it repre-

sented freedom. Another shape which caught my fancy was a square within a circle." Fixing these on top of one another with a few more rare shapes led Leidi to think up these 12. For the exhibition, they were reproduced as stickers.

"It is an interactive exhibition which gives everyone a chance to contribute," said Nikhil. All visitors were given a free hand—to come, pick up a chalk or sticker and create new patterns. So it was natural that the exhibition be

called *Neu Ve* (pronounced new way) which means stimulating an alternative way of dealing with forms, patterns and structures. In fact, the same 12 shapes have been used to create new patterns

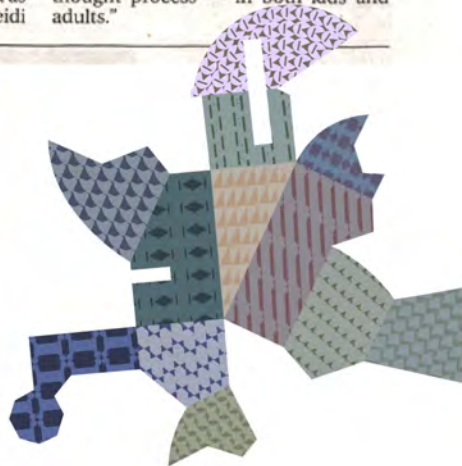
on buildings by Holland architects!

In India, Leidi's made a computer image of the patterns in bright red on an auto rickshaw's yellow roof. "That's what it's actually about—endless possibilities. I myself work with colours from both Dutch and Polish palettes. In my CD called *Pliable Product* or *Plooibaar Product* (in Dutch), I've adapted these shapes to form patterns for clothes and as light effects. Nikhil and I also did an exercise with children from the Bloom Public School (she's been in India since January 2) where we encouraged them to make clay models, paintings (on board, cloth, paper) and collages. The variety of patterns the kids came up with really thrilled us," said Leidi.

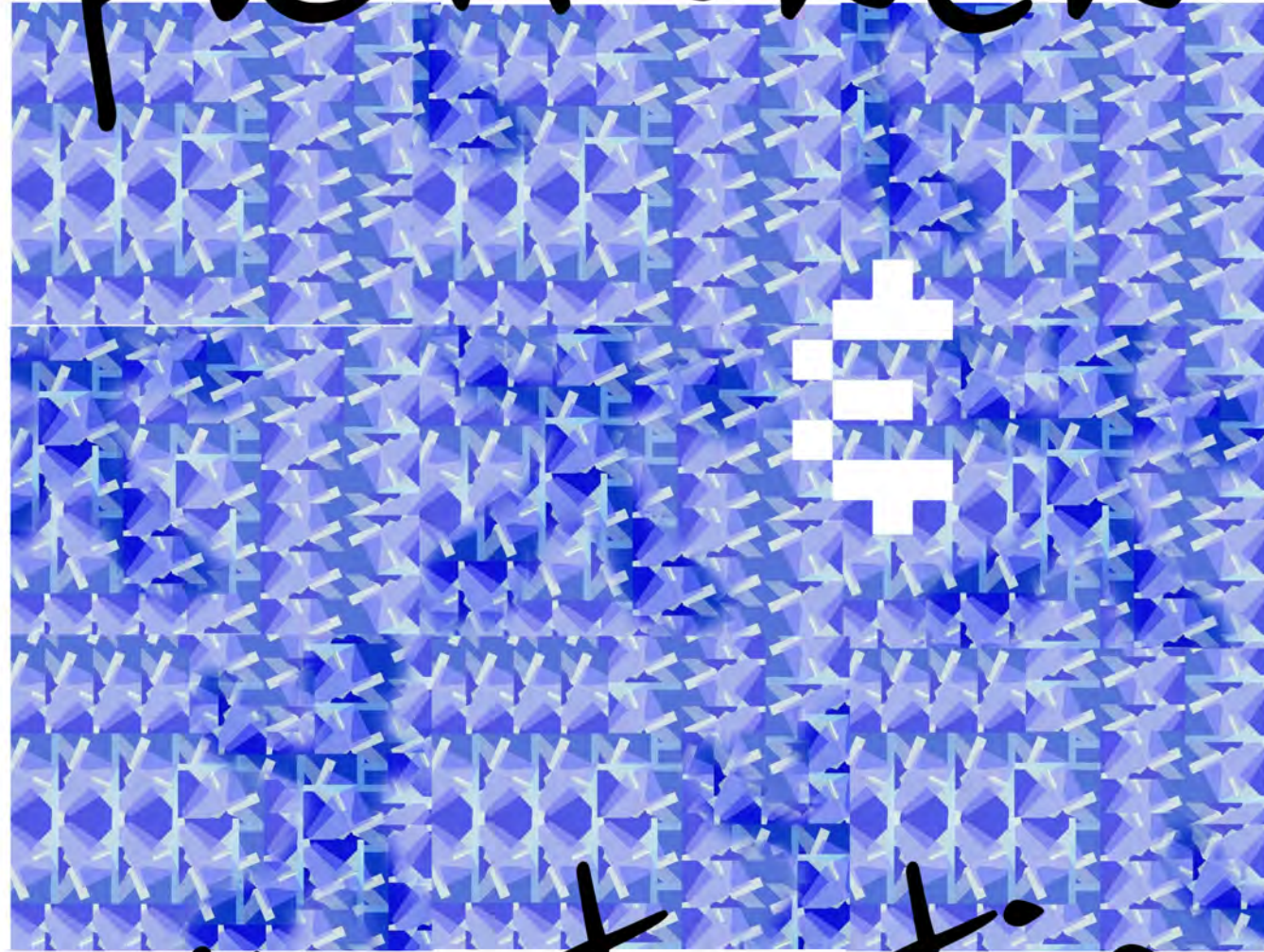
That's why she prefers not to term it installation art. "It gets limited when we try to define it. And the aim is to let it remain pliable." She does not practice it as an art form back in Holland either. Leidi

works as a web designer and an art advisor of sorts. "I have the ability to trigger off ideas. Though the people there realise my skill, I am yet to think up how it can help me earn money. As of now, I'm busy trying to visualise and make what seems an impossibility into a reality," she smiled.

Nikhil is an exhibition designer and says he's majorly into interactive design. That what brought Leidi and him together in the first place. "We found that our thoughts clicked. Both of us like to explore options in every object." He feels media inter-activity is fast becoming popular. "You have websites and CDs where a give-and-take process is on all the time. Our concept is unique because this is the first time people got to interact with real, tangible media. Such exercises are essential to trigger off a thought process—in both kids and adults."



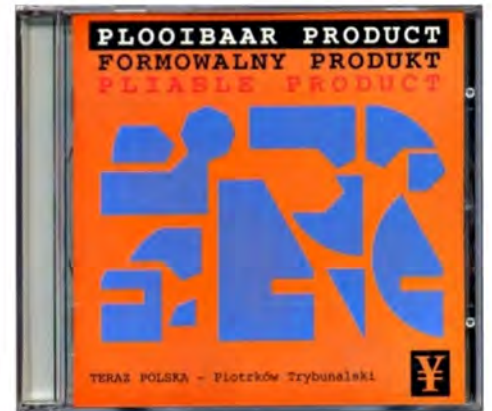
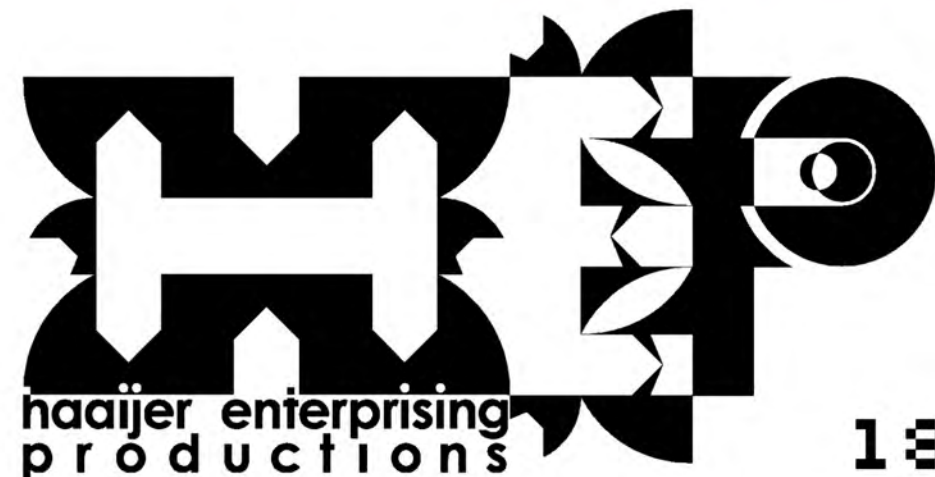
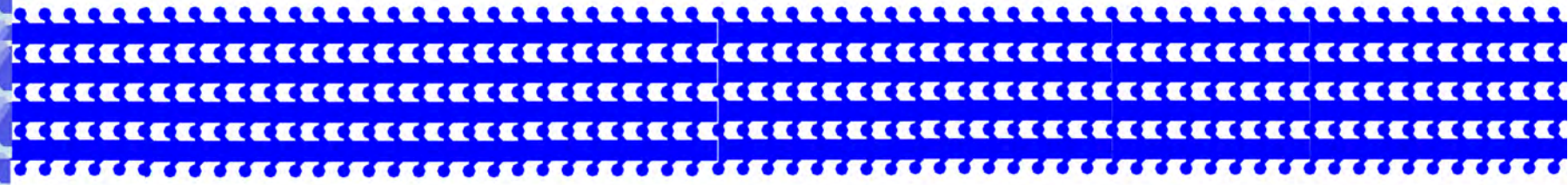
patronen



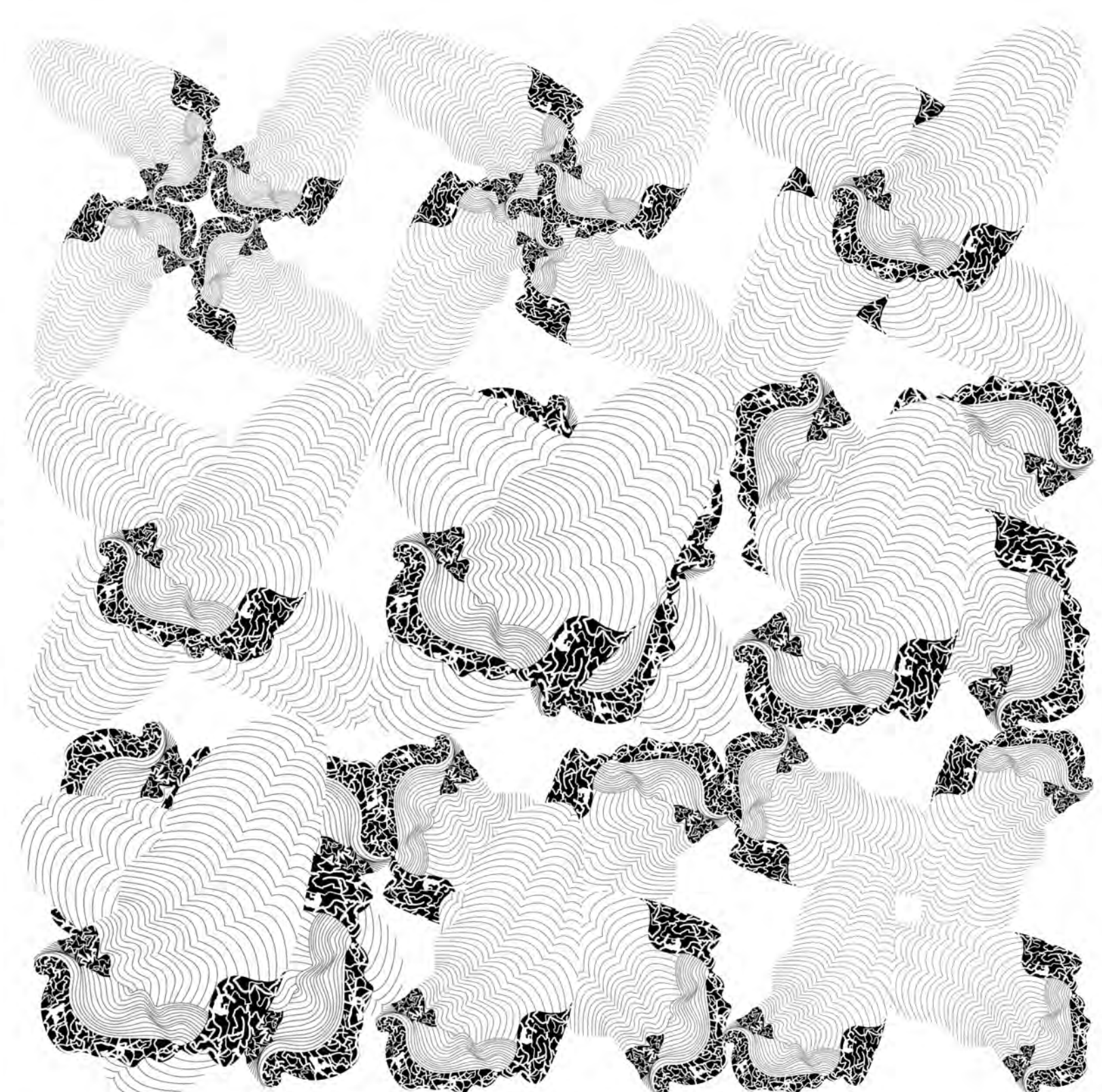
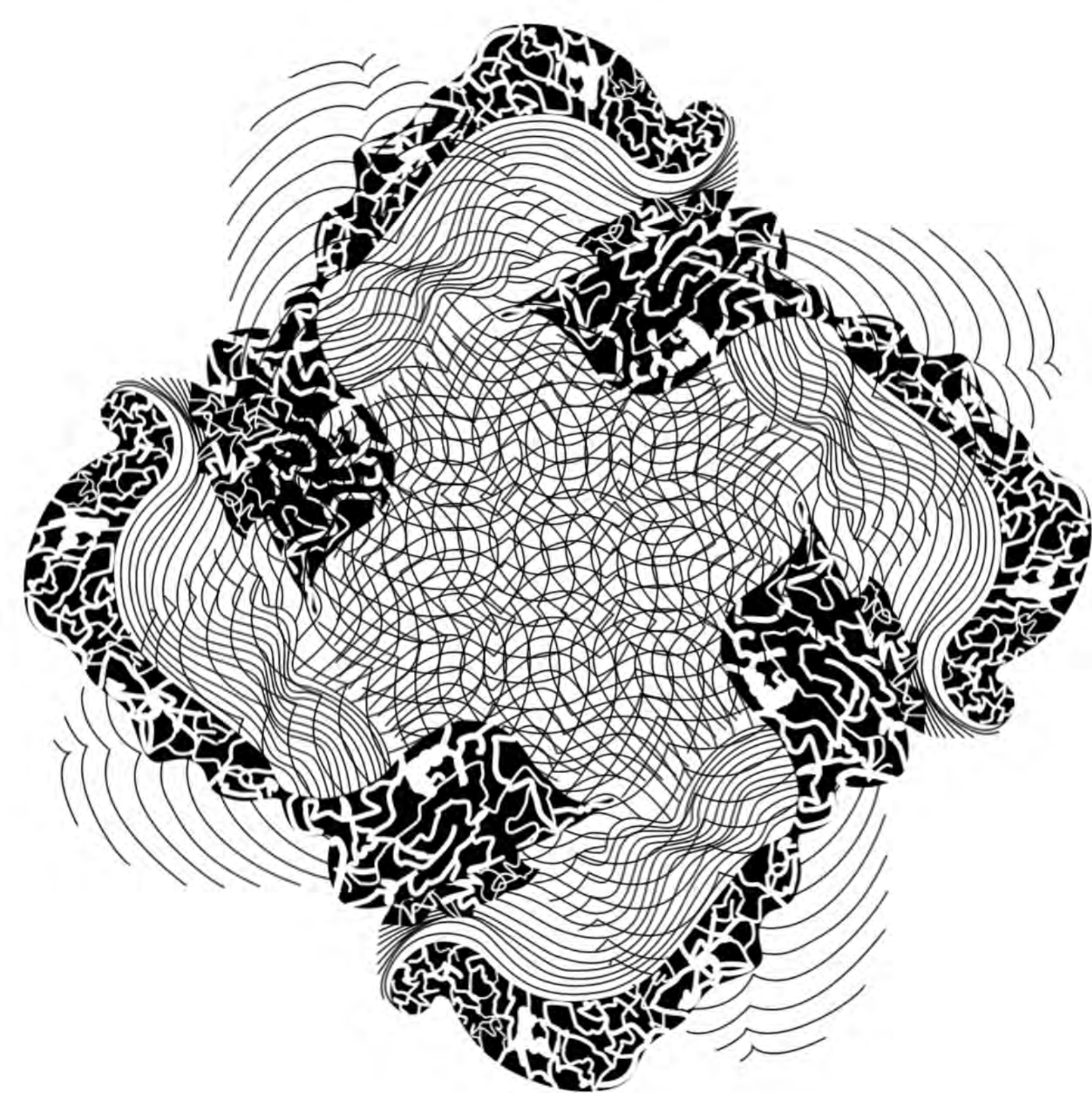
mutatie

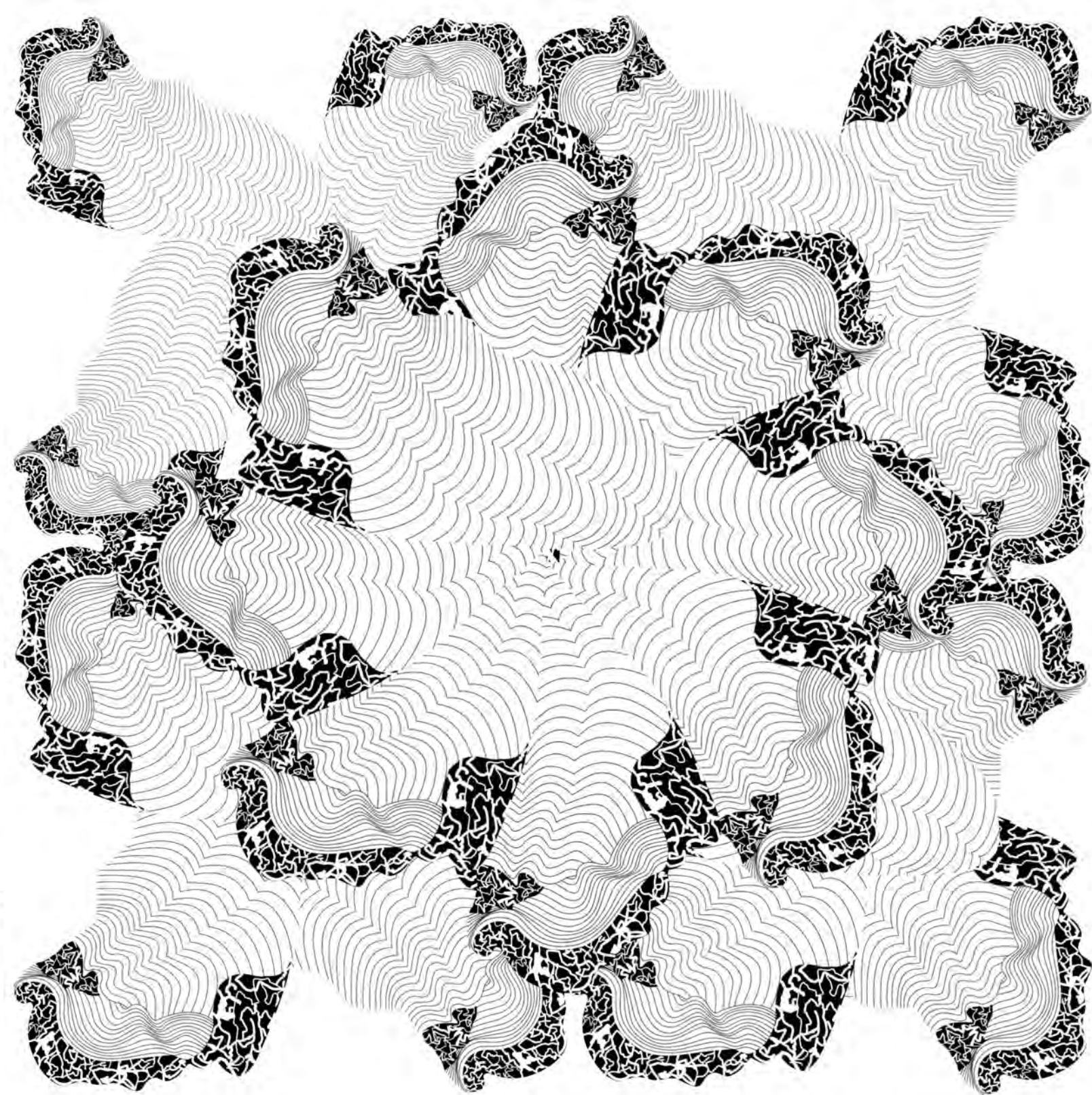
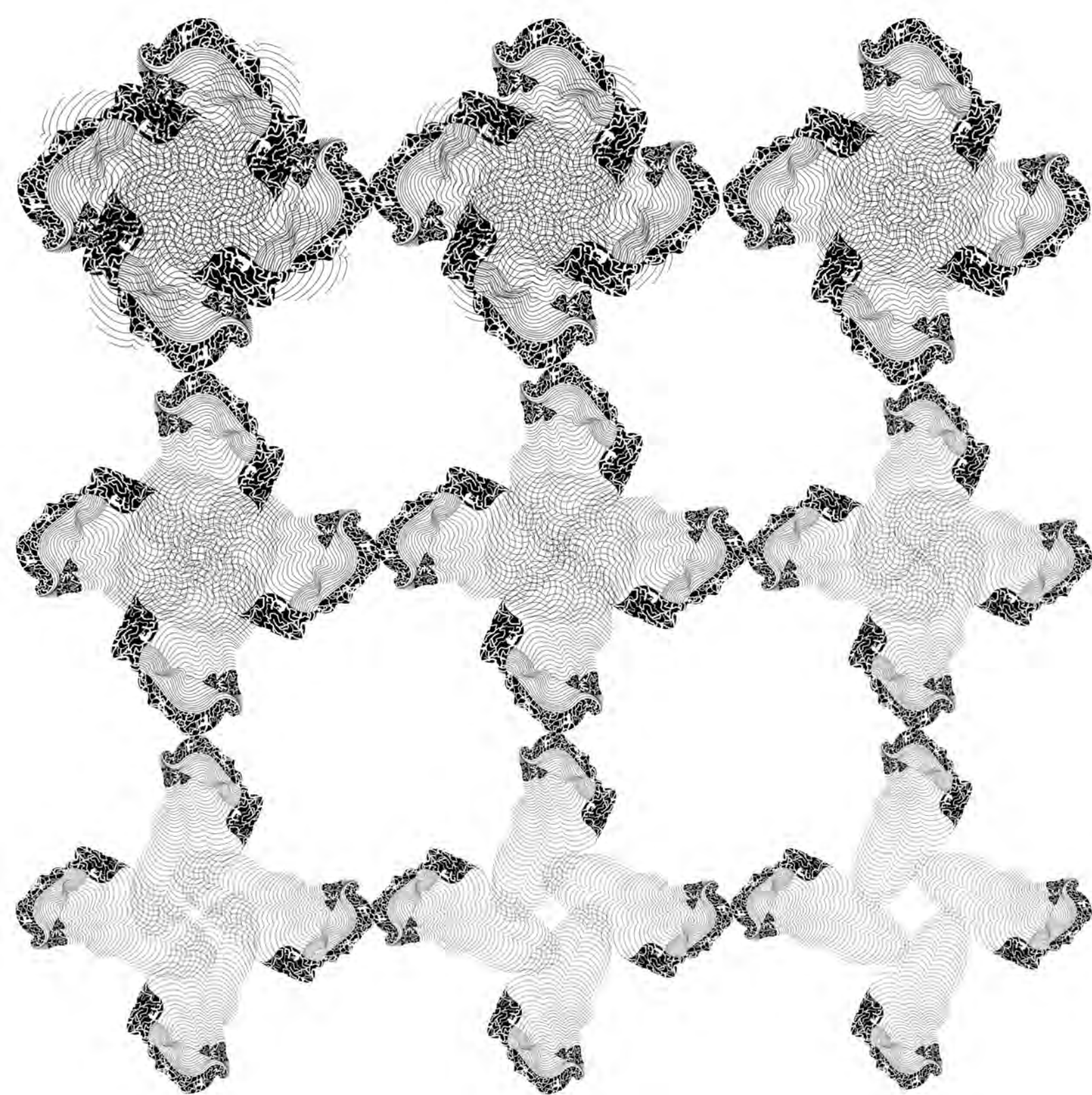
hoe een structuur een patroon kan worden en
vervolgens een vorm.

... en een kleine wijziging in het zich herhalende
patroon geeft weer gelegenheid tot een nieuwe
lijn van vormen, patronen en weer een structuur.

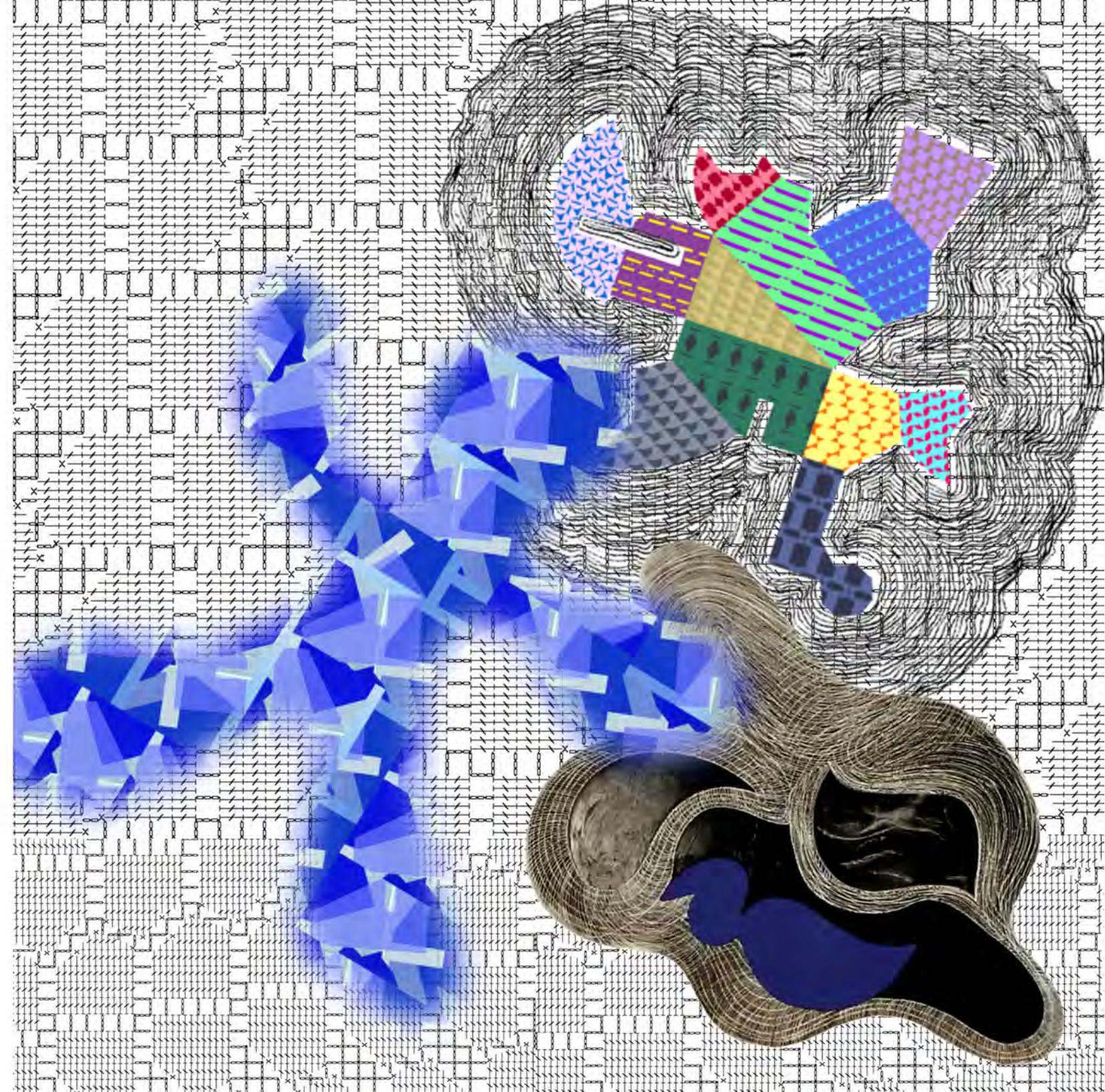


18 APRIL 2026





rond
dwalend
door de met
letters
gevulde
inhoud
transformt
ze
gaandeweg
in
gedaantes



DE TAAL VAN EEN REISGIDS

"Voor de inspanning van het klimmen wordt u ruimschoots beloond met het uitzicht vanaf de belvédère."

De uitkijktoren die hierboven genoemd wordt zult u niet aantreffen op uw wandeling door de botanische tuin. Het uitzicht vanaf deze imaginaire belvédère is evenwel te bewonderen op de bladzijdes van dit boek. Van hieruit kunt u de tentoonstelling overzien en voert Leidi Haaier u langs de bezienswaardigheden.

Zoals alle ervaringen voltrekt ook het kijken naar kunst zich in de tijd. Ingebed tussen dat wat u meemaakte en dat wat zal volgen, speelt het zich af binnen uw persoonlijke verhaal. Dit besef weerlegt het idee dat de essentie van hetgeen men waarneemt op zichzelf staat en in het beeld ligt besloten. De autonomie van het beeld is een onmogelijkheid en het terplekke in de tuin onvindbare werk van Leidi Haaier illustreert dat op treffende wijze.

Door deze katalogus vorm te geven heeft Leidi Haaier het kijken verplaatst naar de dimensie van de reisgids, het plan, het schema.

Het plan is ingedeeld volgens een meetkundig ruitpatroon, aan de hand waarvan u uw positie en de ligging van het uitzichtspunt kunt bepalen. Op het uitzichtspunt staan naast het overzicht ook de verreijkers te wachten, waardoor Leidi Haaier u laat kijken naar fragmenten waar het plan geen vat op heeft.

Coördinaten zijn hier verstrikt geraakt en met elkaar verstrengeld tot een organisch knooppunt met aansluitingen op verbanden die het aanvankelijke plan doorkruisen.

Als een gelaagd labirynth ontvouwt het werk van Leidi Haaier zich; de ordeningen in haar werk zijn kwetsbare konstrukties die verhalen van haar dwalen.

Door te handelen en deel uit te maken van de bewegingen in de tijd vormen zich de fundamente die haar labirynth dragen. De grondslag van het uitzicht is de tijd.

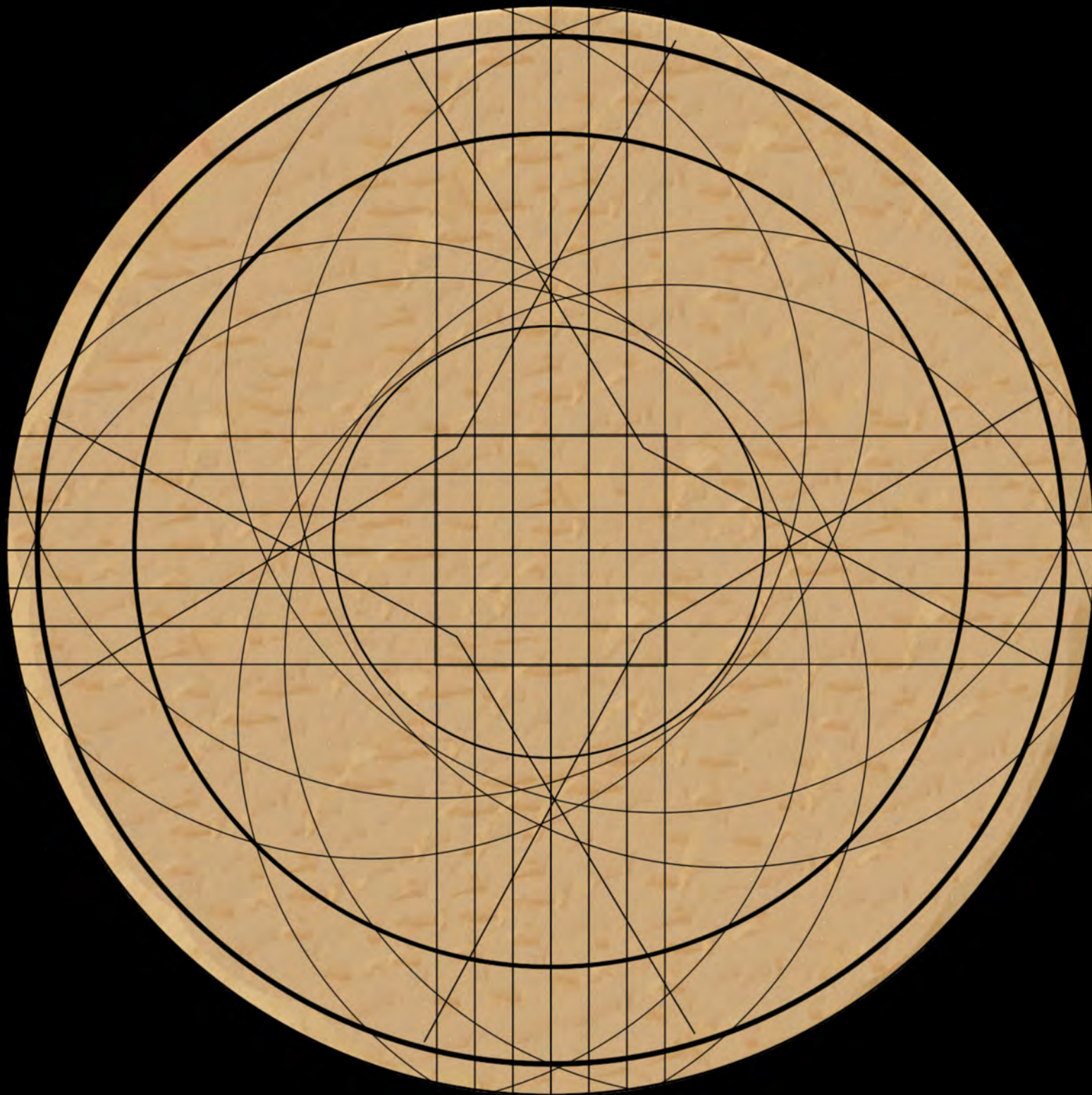
Het is de dimensie die Leidi Haaier aan deze katalogus heeft toegevoegd. Op een intrigerende manier past haar bijdrage daardoor binnen deze tentoonstelling van driedimensionale kunst.

Hans Vos



Bekijk meer verfstukken





Interactiviteit, interaction design & leren door middel van ervaring

De samenwerking tussen 2 vormgevers (spelers) en de hieruit volgende reflectie staat model voor interactie. De spelers hebben in dit geval een verschillende culturele achtergrond.

Interactie is de actie tussen mensen onderling (minimaal 2) of mens en object; de wisselwerking doet een gebeurtenis ontstaan, waardoor bij beiden een verandering optreedt.

Een vereiste voor interactie is dat spelers en de situatie ontvankelijk moeten zijn voor uitnodiging en verleiding.

In dit geval levert leren door ervaring door middel van vorm, kleur, elementen, patronen en structuren visuele resultaten en voorbeelden van ontwerpen op die door de spelers (=gebruikers) gemaakt zijn.

Zinnenprikkelend materiaalgebruik en techniekkeuze stimuleren wederzijdse beïnvloeding; zij vergroten de ervaringswereld en verrijken vaardigheden.

Locatie en tijd zijn van invloed op het proces; waar en wanneer vindt de interactie plaats.

Specifieke momenten in de interactie (=interactiviteit) kunnen op hun beurt weer afgezonderd, zo mogelijk uitvergroet en/of gedetailleerd toegepast, worden.

Interactiviteit is de actieve betrokkenheid van de participanten zelf die zij tentoonspreiden én ervaren tijdens een handeling, een gebeurtenis of ondergaan in relatie met andere mensen gedurende een bepaalde periode. Het is een geïsoleerd actiemoment, waar afzonderlijk naar gekeken wordt, waaraan gewerkt wordt en dat vormgegeven kan worden.

Onderlinge blootstelling van participanten in het veld van interactiviteit trekt anderen aan en leidt tot een toename van de reeds aanwezige informatie bij de spelers.

Actief geworden spelers wisselen uit met betrekking tot allerlei onderwerpen die zich voordoen. Over het algemeen gaat dit gepaard met positieve gevoelens en bewustheid van eigenwaarde.

Nieuw verworven informatie beslaat een breed spectrum en verandert na verloop van tijd in kennis en vaardigheid op individueel en gezamenlijk niveau op uiteenlopende gebieden.

Net zoals het leven niet opgedeeld is in begrensde disciplines en afzonderlijke gebeurtenissen, heeft dit proces eenzelfde karakter.

Interactiviteit kan door ieder middel of menselijke uitdrukking worden veroorzaakt (=multimediaal).

In het algemeen kan gesteld worden dat ervaren een resultaat is van interactie; het is de gewaarwording door gebruikers op reëel (= de fysieke wereld van de atomen) en virtueel (de abstracte of ideeënwereld van de bits) niveau, waarbij deze gewaarwordingen onderling afhankelijk zijn.

De vormgeving van de interactiviteit hierin wordt vanuit cultuurhistorisch oogpunt ondersteund door een verscheidenheid aan beproefde disciplines.

De 'look & feel' van de interactiviteit ziet er op iedere plek en tijdstip anders uit.

Interactie genereert, naast toename van informatie, ook meer energie. Op het moment dat eenheden van interactiviteit optimaal werkzaam zijn, richten lopende energiën zich meer; bundeling hiervan sorteert meer en beter effect in het resultaat van handelingen (optimale samenwerking).

Gebaseerd op deze ervaringen en gedachtegang is NeuVé* (Plooibaar Product- Pliable Product- Formowalny Produkt) dé manier om op interactieve wijze de perceptie en bewustheid van evolutionaire processen te intensiveren.

De drijfveer in het werk:

Het uitgangspunt voor haar werk is dat zij de wereld om zich heen, haarzelf inclusief, opvat als een consistent geheel. Dit totaal van de dingen is niet op te splitsen in fragmenten zonder dat deze daardoor hun meest waarachtige vorm verliezen; alles bestaat in een onderlinge samenhang die konstant aan beweging en daardoor ook aan verandering onderhevig is.

Aan de basis hiervan liggen structuren en patronen die functioneren als kanalen waarlangs deze bewegingen zich voltrekken.

Deze opvatting vindt zijn neerslag in een werkwijze die te omschrijven is als een aaneenschakeling van handelingen, gebaseerd op het mechanisme van actie en reactie. Daarbij wordt zij niet gedreven door fascinatie voor een deelgebied, maar voor het totaal en de samenhang tussen de delen.

Vertrekpunten zijn de ruimte (de plaats), het moment en het handschrift.

Terplekke reagerend, ontstaan geen afzonderlijke beelden, maar constructies met een associatief karakter waarin het totaal en het overzicht gelijkwaardig zijn aan het element en het detail. Presentaties zijn daarin geen eindpunten maar momentopnamen zoals een freeze-frame in een videotape.

1992

Onderscheiding creatieve vrouwen

Den Bosch Creatieve dag
van een verslaggeefster

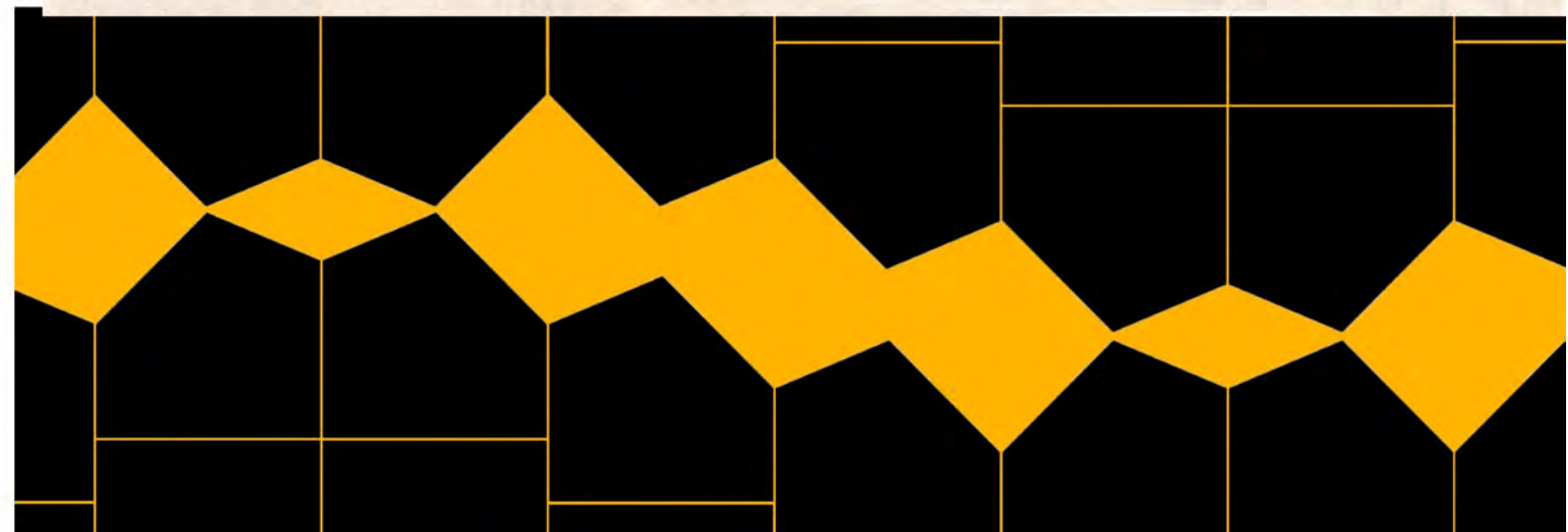
Burgemeester Rombouts heeft gisteren vijf vrouwen onderscheiden voor hun voortrekkersrol in de beeldende kunst in Den Bosch. Een eretitel voor de beeldend kunstenaars Christine Jetten, Leidi Haaijer, Lotte Landsheer en het duo Iris en Tessa Peters (samen bArt). Een geweldig initiatief, roemde Rombouts deze verkiezing, een van de activiteiten die het Vrouwenennetwerk Den Bosch vanwege Internationale Vrouwendag had georganiseerd.

„Een stad die investeert in cultuur, is uiteindelijk een economisch succes”, aldus de burgemeester.

De vijf onderscheiden vrouwen zetten zich in voor wat Rombouts 'de creatieve stad' noemt. Jetten gespecialiseerd in buitenkeramiek, is beleidsmedewerker aan de academie voor Design, Architectuur en Technologie (DAT) bij het Koning Willem I College. En daarnaast onder meer projectleider van de atelierroute. Leidi Haaijer houdt zich onder meer bezig met openbare ruimte, in nauwe samenwerking met de gebrui-

kers. De Toren van Babel en Mentale Vesting zijn enkele projecten, naast haar inzet voor bijvoorbeeld het Bossche Architectuur Instituut en Nova Zembla. Lotte Landsheer, keramisch vormgeefster, is bedrijfsleider bij Cor Unum dat keramische producten maakt in opdracht van topontwerpers. De zussen Tessa en Iris Peters vormen samen bArt, dat andere jonge kunstenaars de kans geeft zich te presenteren. Zoals met Artists on Military Spots en de gisteren geopende expositie Nieuwe Erfgenamen in de Bank van Leening.

Brabants Dagblad 13 maart 2006



(Van één onzer verslaggevers)

KAMPEN - Nieuwbouwwijk De Maten krijgt de primeur. In de straten die nu al zijn volgebouwd, verrijst levende kunst: bomen, hagen en struiken in allerlei soorten en maten naar een idee van de Bossche kunstnares Leidi Haaijer. Een hoofdrol is weggelegd voor een monumentale boom, die aan de Citer komt te staan. De onthulling van dit boommonument, zoals de kunstnares het ziet, moet het startsein zijn voor meer moois in de wijk, maar is tegelijk ook het enige onderdeel uit haar opmerkelijke plan dat geheel volgens haar wens wordt uitgevoerd.

Het planten van de boom is voor Leidi Haaijer symbolisch voor respect voor de natuur. Het moet een stevige boom worden, het liefst een eik, zoals op veel dorps- en schoolpleinen te vinden zijn. 'Een eik gaat flink lang mee en heeft zo'n mooie kroon.' Rond de boom moet een plek ontstaan waar mensen samenkomen. Om dat te stimuleren, komt er zitgelegenheid, een zandbak en evenwichtsbalk. De kunstnares wil van de aanplant een evenement maken, waarbij de wijkbewoners nadrukkelijk betrokken zijn. De gemeente had al een boom op het oog, een Amerikaanse eik in de Flevowijk, maar die bleek bij nader inzien niet geschikt. Hij heeft schimmel.

Experiment

Toepassing van kunst in Kam-

per nieuwbouw is nieuw en nog experimenteel. De Maten fungeert als proeftuin. Hoofddoel is de kwaliteit van de ruimte, zoals dat zo mooi heet, te verbeteren. In normaal Nederlands betekent dat, dat de kunst moet bijdragen aan een prettig leefklimaat. Leidi Haaijer, die al tien jaar in deze richting actief is, koos voor de natuur. Zowel de overgang van polder naar woonwijk als de verschillende kruisingen in de wijk wil ze met behulp van planten en bomen iets meegeven van de karakteristiek van Kampen. Ze genoot van de eervolle opdracht. 'Meestal is een opdracht afgebakend. Hier was alleen de plek bepaald.'

Hoewel er nog geen kunstuiting staat, heeft het experiment zijn waarde al bewezen. Gebleken is dat voor een optimaal effect de kunstenaar vanaf het begin betrokken moet zijn bij de opzet van een wijk. In het geval van Leidi Haaijer is dat niet gebeurd, waardoor de mogelijkheden beperkt zijn. In de volgende fase van De Maten, wanneer het accent zal liggen op culturele elementen, moet dat anders gaan.

Leefbaar

Desondanks is Haaijer redelijk tevreden over het resultaat. Ze is niet bang dat het publiek straks achteloos aan haar permanente expositie voorbij zal gaan. 'Het is niet belangrijk of de mensen het herkennen als kunst. Dat heeft te maken met kijken en de manier waarop je met je omgeving omgaat. De stedelijke ontwikkeling is in beweging. Grote vraag is, hoe maak je de stad leefbaar. Dat los je niet op met alleen een paar beelden neerzetten.'

Voor Haaijer was natuurlijk materiaal een logische keuze. 'Openbaar groen komt als laatste in de wijk, maar is heel belangrijk voor de beleving. Met mijn voorstellen, die zijn afgestemd op het groenplan dat Heidemij heeft ontwikkeld, wil ik die beleving versterken.

Groen verandert, al is het maar omdat je het ziet groeien. Een boom werpt ook vruchten af en is een tijdsmonument.' Leidi Haaijer heeft met haar bijdrage een weg gebaad voor de volgende kunstenaar die zich mag uitleven in De Maten. 'Het spits afbijten heeft nadelen. Het grootste probleem voor mij was dat de trein al reed. Er lag al te veel vast.' Daardoor heeft een van de mooiste onderdelen uit haar plan het niet gehaald. Haaijer wilde nabij de Triangel een cirkeltuin maken met bomen, waarvan de kronen een haag boven de hoofden vormen. De tuin zou in de ogen van de kunstnares een paradijs voor kinderen moeten worden, met een klimbos, spelveld en rolschaatsring. Omdat voor het plan bomen van redelijke omvang nodig zijn, heeft de gemeente er een stokje voor gestoken. Gevreesd wordt dat schaduwwerking zal leiden tot bezwaren van omwonenden. Een deel van het plan, een mozaiek als oriëntatiepunt, in het hart van de cirkel wordt wel uitgevoerd. Ook op andere locaties zullen haar ideeën zoveel mogelijk worden betrokken bij de definitieve invulling, zoals het aanplanten van boomhagen en een vogelbrug. 'Met die vogelbrug wil ik met bomen en struiken de ruimte boven de stad en het land overbruggen.'

Ansicht

Het boommonument van Leidi Haaijer komt er in ieder geval. De kunstnares hoopt dat een foto van de boom ooit nog eens een prominente plaats krijgt op een ansichtkaart. 'Nu zijn op veel kaarten de IJsselbrug en de Nieuwe Toren te zien. Daar hoort de boom straks gewoon bij', vindt Haaijer. Voor de toepassing van beeldende kunst in De Maten is 200.000 gulden gereserveerd. Uitvoering van de ideeën van Haaijer kost de gemeente 15.000 gulden, zodat er veel geld overblijft voor de volgende kunstprojecten.

Levende kunst in De Maten

Hoofdrol voor boommonument: 'Niet belangrijk of mensen het herkennen als kunst'



Nieuw Kamper Dagblad
zaterdag 8 maart 1997

TRIERER KUNSTTAGE

Edward Naujok über Objekt- und Konzeptkunst

Auszüge aus der Eröffnungsrede der Trierer Kunsttage im Städtischen Museum Simeonstift

Eine Plastik steht nicht fest an einem Ort, und ein Bild hört nicht am Rand auf...

Ich spreche vom Wichtigsten und dem eigentlichen Wertvollen der Kunst: den Informationen, die Kunstwerke transportieren. Wenn Objekt- oder Konzeptkünstler Installationen aufbauen, die in kein Wohnzimmer passen, dann geht es bei diesen Arbeiten in erster Linie um die Vermittlung von Informationen.

Wenn Sie den dekorativen Nutzen suchen und feststellen, daß sich die Werke nicht ohne weiteres in eine Wohnlandschaft integrieren lassen, dann geht es bei diesen Arbeiten um die Vermittlung von Informationen.

Das Objekt (die Installation) ist tatsächlich nur ein Objekt, der Mittler für das Wesentliche solcher Kunstwerke: Gedanken in eine Form zu bringen, dadurch transportierbar zu machen und den Kunstbetrachtern damit die Möglichkeit zu geben, diese Gedanken aufzunehmen, nachzudenken, oder auch ganz eigene Assoziationsketten zu bilden. Installationen oder Anordnungen aus dem Bereich der Objekt- und Konzeptkunst sind selten Kunstprodukte im üblichen Sinne; also kein Produkt, das Sie sich unter den Arm klemmen und mit nach Hause schleppen können, um es dort irgendwo zu platzieren.

Sie sind auch gar nicht für den privaten Gebrauch konzipiert, sondern für den öffentlichen Raum bestimmt.

Der Sinn und Nutzen dieser Arbeiten liegt nicht darin, daß sie das Heim eines einzelnen verschönern, sondern daß viele Menschen diese Installation und ihre Informationen aufnehmen.

Ziel dieser Arbeiten ist es nicht, ein materielles Gut zu schaffen, Ziel ist es, einen intellektuellen Prozeß beim Betrachter auszulösen und Denkanstöße zu geben. Diese Werke sind für Menschen gemacht, die Spaß am Denken haben, und Gedanken werden auch das einzige sein, das Sie heute von hier mitnehmen können.

Vielleicht sagen einige: das gab es doch schon immer, oder: darum geht es doch ständig, wenn Künstler ihre Werke in der Öffentlichkeit präsentieren. Wir kennen das unter dem Begriff "das Bild als Botschaft" oder "die Botschaft vom Bild".

Aber Botschaft und Information sind nicht einfach nur zwei verschiedene Worte für ein und dasselbe; sie meinen ganz unterschiedliche Dinge.

Unter dem Begriff Botschaft verstehen wir eine Nachricht, die so existenziell ist, daß sie über einen großen Zeitraum Bedeutung hat und für mehr als ein Menschenleben gültig bleibt.

Entsprechend sind auch die Werke der Künstler angelegt, die dieser künstlerischen Aussage nahekommen.

Damit ihre Werke auch in der Zukunft Bestand haben und nicht der Erosion der Zeit anheimfallen, müssen sie Materialien verwenden, die eine lange Lebensdauer gewährleisten (meist Marmor, Stein, Bronze, Metalle und in jüngerer Zeit auch Plastikverbindungen), alles hochverdichtete Materialien, die die Chance bieten, daß die Werke in 100 Jahren noch in etwa so aussehen wie zum Entstehungszeitpunkt.

Demgegenüber meine ich mit dem Wort Information eine Nachricht von relativ vergänglicher Natur. Die Vergänglichkeit einer Nachricht oder Information sagt aber nichts über den Wert und die Bedeutung aus, die diese Nachricht zum Zeitpunkt der Formulierung für die Menschen und die gesellschaftliche Situation hat.

Die künstlerische Aussage ist eine formale Information, ein Zeichen.

Sie geht von diesen konkreten Formen und Lebensumständen aus und verpackt die Gedankenerkenntnisse auch wieder in eine konkrete Form.

Die Identifizierbarkeit der Formen spielt eine entscheidende Rolle dafür, ob der Kunstbetrachter die Information aufnehmen und Assoziationsketten bilden kann.

Wenn Kunst sich mit der Realität und aktuellen Lebensprozessen befassen will, muß sie auch mit den aktuellen Erscheinungsformen arbeiten, die ein Wiedererkennen ermöglichen und den Bezug zur Realität eindeutig klarstellen.

Objekt- und Konzeptkünstler haben den Zeitbezug in ihre Arbeit integriert. Sie arbeiten nicht für die Ewigkeit und auch nicht für nachfolgende Generationen, sondern das, was wir zu sagen haben, die Zusammenhänge, die wir darstellen, die Informationen, die wir geben, halten wir im Augenblick für wichtig und nachdenkenswert.

Wie lange diese Aussage Bestand hat, oder wie lang die dargestellten Formen aktuelle Bedeutung im Alltagsgeschehen haben, spielt für den Wert und die Wichtigkeit, die diese Information heute hat, keine Rolle. Denn nicht nur die Formen zerfallen mit der Zeit, auch die an diese Formen gebundenen Aussagen und Informationen verändern sich durch die Zeit.

Diese Erkenntnis hat die Objekt- und Konzeptkunst von Materialzwängen befreit. So können wir Materialien verwenden, die sehr empfindlich sind und sich in kurzer Zeit stark verändern oder ganz und gar auflösen. Theoretisch ist kein Material ausgenommen, künstlerisch verarbeitet und als Informationsträger im Bereich Objekt-Konzeptkunst verwendet zu werden. Nicht die Beständigkeit, sondern die Sinnlichkeit und der Informationswert sind ausschlaggebend für die Verwendung in einem Objekt.

Kunst ist immer auch die Lösung technischer Probleme. Das ist bei klassischen Kunstdisziplinen nicht anders. Nur sind diese an spezielle Materialien und Arbeitstechniken gebunden. Da Objektkünstler diese Materialbindung und Ausrichtung nicht haben, sind ihre Techniken auch nicht so eindeutig zu beschreiben.

Es ist vielmehr das Kennzeichen dieser Kunststrichtung, neue, zeittypische Materialien zu verwenden, für die der Künstler die Arbeitstechnik erst entwickeln muß.

Verschiedene unterschiedliche Materialien miteinander zu verbinden, stellt Objekt- und Installationskünstler oft vor schwierige Aufgaben. Die Lösung dieser Probleme ist Teil der künstlerischen Arbeit und des Prozesses. Der Umgang mit dem Material und die handwerklichen Ergebnisse und das daraus sprechende Materialgefühl sind oft genauso erstaunlich und bewundernswert wie in den klassischen Disziplinen.

Leidi Haajer arbeitet in und mit ganz unterschiedlichen Techniken, ihre Gedanken zu materialisieren. Diese Installation ist in einem Jahr gewachsen und dokumentiert die Auseinandersetzung Leidi Haajers mit sich, ihrer Umgebung und der Zeit.

Mit dieser Raumgestaltung möchte sie eine Atmosphäre schaffen für Assoziationen zwischen ihrem Werk und den Betrachtern, um so - wie sie selbst sagt - Denkerfahrungen zu vermitteln.

MUSEUM SIMEONSTIFT

Leidi Haajer: Das bruchstückhafte Ganze.

Eine Verweisung auf das Dasein.



Leidi Haajer (links) im Gespräch mit Waltraud Jammers

Gleich am Eingang des Saales steht eine Vitrine. Sie enthält in mehreren Schalen und Gläsern Graphit-Pulver, Trierer Erde, Ultramarin Pigment, Leinöl, farbverschmutztes Wasser, Muscheln, Fett.

An der gegenüberliegenden Stirnseite des Raumes hängen 28 Lichtkästen mit vergrößerten Fotografien des Blau-Pigmentes und Pinselstrukturen. Zwischen diesen Dokumenten, die sowohl das Werkzeug der Malerin als auch private Zusammenhänge zeigen, breitet sich die Rauminstallation aus.

Auf dünnen Stelzen, deren Füße in Betonklötze eingegossen sind, stehen Blumenschalen aus verzinktem Metall. Kreidezeichen markieren ein grafisches Motiv, das auch in einer großen Wandmalerei wieder auftaucht.

Die Betonklötze stehen auf grünen Synthetikmatten, die ihrerseits wieder in Folie eingehüllt sind: Deutlicher kann man die totale Künstlichkeit unseres fußgängerzonenhaften Lebenszusammenhangs kaum schildern. Die Pflanzen und Kräuter in den Schalen werden zwar täglich gegossen, sehen jetzt aber - nach einer Woche - schon etwas mitgenommen aus. Zeit, Umstände und Geometrie sind gegen sie.

Die große, leicht geschwungene Wand ist in ein Raster aus Quadraten eingeteilt, in die eine große Installation und ein Wandbild eingeordnet sind. Was von ferne in seinem typischen Blautönen wie eine Delfter Kachelwand aussieht (auf den Gedanken muß man bei einer niederländischen Künstlerin ja kommen!), erweist sich als chaotische Ordnung von sich immerwährend teilenden Rechtecken und provoziert die Frage: Löst sich "das Ganze" in seine Teile auf, oder setzt es sich aus den Teilen zusammen? Die Parzellierung der Wahrnehmung vollzieht sich ja

nicht nur im Denken; sie wird durch die Zerschlagung der "ganzen" Wirklichkeit zu Bruchstücken - in dem Wort ist das "zerbrechen" enthalten - vorweggenommen.

Als Betrachter - oder Besucher - dieser Installation wird mir die durchaus lustvolle Aufgabe gestellt, die Einzelteile, Bilder, Objekte zu einem Ganzen zusammenzusetzen. Das geschieht nicht nur auf einseitig rationalem Weg, sondern verknüpft mit intuitiven Ahnungen, im Bewußtsein auftauchenden Bildern und Assoziationen. Zwar sind die Gedanken und Vorstellungen der Künstlerin in visuelle Zeichen und Materialien kodiert, aber jeder Betrachter hat sozusagen den Schlüssel, diesen Kode zu knacken. Diesen Schlüssel hat er deshalb, weil hier kein von jeder alltäglichen Erfahrung losgelöstes bildnerisches System aufgebaut ist, sondern weil es Anknüpfungspunkte gibt, die nicht nur individuelle, sondern kollektive Erfahrungen beinhalten.

Geometrische Formen bedeuten Ordnung, im Gegensatz zum Wildwuchs der Natur oder spontan hingesetzten Pinselstrichen. Das zweite große Wandbild von Leidi Haajer besteht aus einem streng geometrischen Muster mit tiefenräumlicher Wirkung. Auf die schwarzen Tafeln sind mit Kreide Zeichen gesetzt, wie sie zum Beispiel ein Landschaftsplaner in seiner Planzeichnung benutzen könnte. Pfeile bedeuten Bewegung

und geben gleichzeitig die Richtung an: Ein grünes Quadrat soll nach oben, nach rechts oder links bewegt werden; ein mit blauem Gekräusel gefüllter Kreis (für Wasser?) tendiert nach unten oder diagonal über die Fläche.

Bewegung spielt sich in der Zeit ab. Während der Pfeil nur das Zeichen für diesen Zusammenhang ist, vollzieht sich das Wachsen und Vergehen der Pflanzen im Raum in der realen Zeit. Überwältigend stark wurde das Sichtbarmachen von "Zeit" während der Eröffnung der Ausstellung. Das Sonnenlicht fiel durch die Fenster auf die große Wand und projizierte dort das Gittermuster der Fensterstege auf das Wandraster. Die Künstlerin hatte blaue und grüne Glasscheiben in die Fenster gehängt, die als farbige Flächen auf der Wand auftauchten und während der Dauer der Eröffnung fast unmerklich ihre Position verschoben und sozusagen in einen visuellen Dialog mit den aufgemalten, statischen Formen traten. Und wie zum Beweis der Richtigkeit der von Edward Naujok vortragenen Thesen über die Vergänglichkeit von Objektkunst löste sich während der Rede ein Teil des "Kachelmusters" von der Wand und fiel zu Boden: Das Bruchstück vom bruchstückhaften Ganzen.

HS
(Bis 18.7.)



Vor der Planwand: Ruth Clemens, Karl Willems, Martin Wieland, Michaela



Die Künstlerin Leidi Haajer bei der Arbeit. Im Städtischen Museum Simeonstift installiert sie seit fast drei Wochen ihren Beitrag zu den 2. Trierer Kunsttagen.

Kunst: Eine Verweisung auf das Dasein

Der Startschuß für die zweiten Trierer Kunsttage fällt heute - Fünf Ausstellungen

Seit fast drei Wochen ist Leidi Haajer im Städtischen Museum Simeonstift an der Arbeit. Platon in alten Größen und Formen, versehen von Linien, die sich zu einem unregelmäßigen Gitter formieren, markieren die niederländische Künstlerin aus Herpenbosch an die große Wand des Hauses, der für Wechselausstellungen reserviert ist.

Die letzte Installation wird den Titeln "Das bruchstückhafte Ganze. Eine Verweisung auf das Dasein" tragen. Sie ist eine der Höhepunkte der zweiten Trierer Kunsttage, die von heute bis zum Sonntag stattfinden. Mit der Unterstützung des Kulturrates der Stadt Trier und der Kultur- und Sportabteilung der Stadtverwaltung bieten die vier beteiligten Galerien und das Städtische Museum Simeonstift interessante Ausstellungen.

Der Startschuß für die Kunsttage fällt heute um 18.30 Uhr im Palais Walderdorff wird eine Ausstellung der Gesellschaft für bildende Kunst Trier mit Arbeiten von Immanuel Hillmann, Neuen, eröffnet. Die folgende Rauminstallation von Leidi Haajer wird ab 20 Uhr im Simeonstift vorgestellt. Ein zweite Installation, die ebenfalls eigene für Trier entstand, wird am morgigen Samstag, 17. Juni, in der Galerie Jungs Kunst, Karl-Marx-Straße 30, eröffnet. "The Path of Language" ist der Titel dieses Kunstwerks. Besondere Schüler der in den USA, England und Deutschland aufgewachsenen Michael Anenburg ist die Veranstaltung für eine Fotoinstallation der besonderen Art ist für 15.30 Uhr vorgesehen. Der Galerist Klaus Hirsch präsentiert im "Kunsthaus", Scheidestraße, alle Fotoinstallation, die seit 1978 von der international bekannten Künstlerin - Astrid Klein geschaffen wurden.

In der "Galerie 86" öffnet um 20 Uhr eine Ausstellung mit neuem Bildern der Trierer Künstlerin Ruth Clemens. Im Weinkeller des Palais Kesselstatt, Lehrtrauerstraße 9, kündigt dieser Tag ab 21 Uhr mit einem Konzert aus.

Vor der Ausstellungsgalerie hat und darüber reden will, der hat am Samstag ab 11 Uhr im Städtischen Museum Simeonstift die Möglichkeit dazu im Domitorium. Endet dort eine Podiumsdiskussion mit aktuellen kunsttheoretischen und kulturpolitischen Fragen statt. Das Programm der zweiten Trierer Kunsttage endet am 18. Juni mit einem Künstlergespräch in der Galerie Jungs Kunst. Michael Anenburg wird als Gesprächspartner zur Verfügung stehen.

gedachtengang

mindmap

mentale structuur

अंतहीन अंत of as endlose Ende
Ты хвал чаравар 3 мам
отливает the endless end

Experienceproject -
interactivity. A totalevent
where interaction takes place
between the:

1. non-physical reality
2. physical reality
3. virtual reality

(= dreamworld)

By means of a diversity of media,
animation, drawing, text, sound, Internet (Internet can both been seen as technique and/or
place), localities etc. **Essential associations linking these 3 realities** will be incited and
insight be provided. By revealing existing and new associations between these 3 worlds it will be
clear that these realities are an essential part of our perception and the way we live our lives
and shape our surroundings.

The factor time, as well in the meaning of the sequence, as in the meaning of synchronicity,
won't have the main attention, time also won't be the matrix along which some planning is
going to run; this project will deal only with events that occur inbetween these 3 realities, the
meaning of these events and the associations that might follow.

For the time being we will call this (working) **totalevent**, until a better name appears. The
events mentioned in this proposal have to be looked upon as examples in the first place, having
the potential to lead into further development. All this can only exist in 'the flow' of the project.

Maybe the word 'research' covers this proposal best, research to provide insight and meaning, it also meant to cause
aware of the appearing experience at the utmost. **The Imagery/sound/text caused by and/or during events appear inbetween man as 'ego'
are visualized outside ourselves (virtual and physical world), some still exist in the non-physical world.** (... please do experience here the static character of the ego against the dynamics of the mind). As participants
in this project producer as well as user are invited to have the awareness and experience of the existing relation between common men being 'awake', the dreamstate and the means of nowadays technology.
In the flow of experiencing by means of a variety of media and called 'existing situations inbetween the 3 realities, **the mechanism of the story** plays a crucial role; stories pop up, are present for a while to disappear in what is remaining,
the context of the bigger story - this itself being altered by the event - as a continuing movement. We people have the ability to experience moments in this flow as stills.

CONTENT: the amount of a maximum of 6 A4 papers is - in this proposalphenomenon - the frame in which this event starts to take place. In other words: **the description (is not: description) of the idea, the discoveries and
happenings in more precise descriptions over and over again, organization in time and skills, selected location(s), available budget** (this is content too, as it is part of the text appearing on these 6 papers.) and **the
forthcoming results in the content itself of the TOTALEVENT.**

By boosting this here in this way, it concerns in its beginning very much a proposal of a construction, a blueprint of a dream; something is set in motion of which initiator, producer and user don't know exactly what the (final) result will be, but which
we only can guess. An impulse fed by encounters and exchanges with third parties and of suspected significance in the actual development concerning the power of the human mind and soul, this proposal is carrying the promises to grow out into
something intelligent, beautiful, unique; containing useful information.

To start with: significant of this process is already the fact that when there is written more on the 6 A4 sheets, the characters will end up being smaller and smaller, as it still needs to fit on the limited amount of papers. This
movement can be perceived right now as time is passing by. Going from a **rough structure** to a **more refined textstructure** this story is going to contain more detailed information concerning the project - more flesh is growing on
the bones by means of associations in different media. A network unfolds as a field that we can survey on one hand but in which we can also dive into.

The status quo when being read right now is that: this, being the 6e version of something that started as a rough idea, is now already written in a much smaller font compared to the 1e version (=FIELDplan26.doc), preventing the text
to role out on the 7e page when being >14 pt. The succeeding versions are named after their fortsize and reveal something about the textstructure.

At this very moment it exists as a hardly described environment in which a lot of things are potentially happening, invisible now or unable to be perceived, but after being unfolded surely revealing matters
that will pull everybody's attention and urging to be researched and expressed. To give as much insight as possible in the content of this proposal it is necessary to reveal as much as possible in **virtual
reality by explaining and illustrating.**

First of all the fascination in this matter is the motive. Items in the total eventfield will have the attention and relations with one or more of the 3 realities will be made perceptible. Moving through a **diary**, not
one that is connected to one person but one that reveals a piece of life might be a comparison: **life-book, life in which everything happens in relation to men. Imagine, you are sitting on a bench,
somewhere and you are seeing everything passing by, as a motion picture - sitting on that very spot you have your own thoughts** (... also related to that spot). On that moment your own mirror of
experience (= non-physical world) is being influenced. In the meanwhile you are also playing a role in the same whole: you are and watcher and you are getting -dep- some birdshit on your head; ... an example again ... Tru...

aim is to have this event perceived and to be given insight in its wholeness by means of all the available relations and associations. Giving expression to associations in non-physical reality too.
Everyone who is reading this blueprint (1:-) of this unfolding story is already involved at this very moment; you are a potential participant. Survey and insight will appear along the course of the process.

Psychological mechanism and cultural backgrounds inbetween the participants and presented imagery/sounds/texts play an essential role in the 3 realities. In advance people and material cannot be structured to some format without losing their or its
essence. Awareness is the tool to get familiar with to experience the presence of people and the imagery/sounds/texts in the 3 realities and the associations that might follow.

PROCESS/DESCRIPTION (a description happens during the process or afterwards; describe = to unfold by the use of text...) **explanation (literally and figurative at the same time; literally: the unfolding of the map of a processplan with all its events of
major and minor importance - see model. 'Related connections -> installation, a survey of a process, a continuing mutulating installation of mindflow...')**

Flow, a row of events, without beginning or end. Actually the word 'field' is preferred, as flow refers too much to the shape of a line, an individual one. In a field different lines are floating, in fact there is no partition between a running line and the field.
In the field peaks are expected, they will rise and merge in the existing context comparable to a volcano having an eruption and will then be quiet for a while. Limitation of this metaphor is that this is a location-bound phenomenon. The peaks or points of attention in the
field of this project eventually exist in different moments and on different spots.

Unfortunately location and (location bound to) time need to be mentioned in this blueprint one way or the other, to gain grip on this wholeness as it has to be presented as a plan to be understood by anybody who is getting involved; without some blueprint
this totalevent is bound to fail. It works as the first step to get communication on the whole thing started.

Beside that expectation exists; the outside world (= everybody minus the ones being involved in this totalevent) expects a goal and plan to
interactive narrative content **event** (...). A contradiction seems to be confirmed as well while developing: can a plan of a process been written of
known that it will take its own development at some point, left to be watched, written about, reported or photographed.

The role of initiator seems to be altered into
Attempts to control the process
bigger scale one

the role of watcher **event** (...); in the dynamics of the process
will only be a drop on further developments. Some choice of
will see that every process is unique; per event (smaller
the colour, the kind and the quantity of the
interaction inbetween the 3 realities will exist.
(Musrat Fateh Ali Khan: Saaya Bhi Saath Jabh
Chal Jaye - When even your shadow leaves
your side.)

To be continued...

participants can float from the center of the circle to the outside of the circle.
control could be compared with an evolutionary step. Watching this on a
processes) different people will be involved. **They decide**
CONTENT. Different expressions of

نية
TO OTEΛEΩTO T'ÉΛOC la fine
in finito 終わりのない終わり
LE D HAA JER.NL/FIELD/INDEX.HTML





APRIL 2025



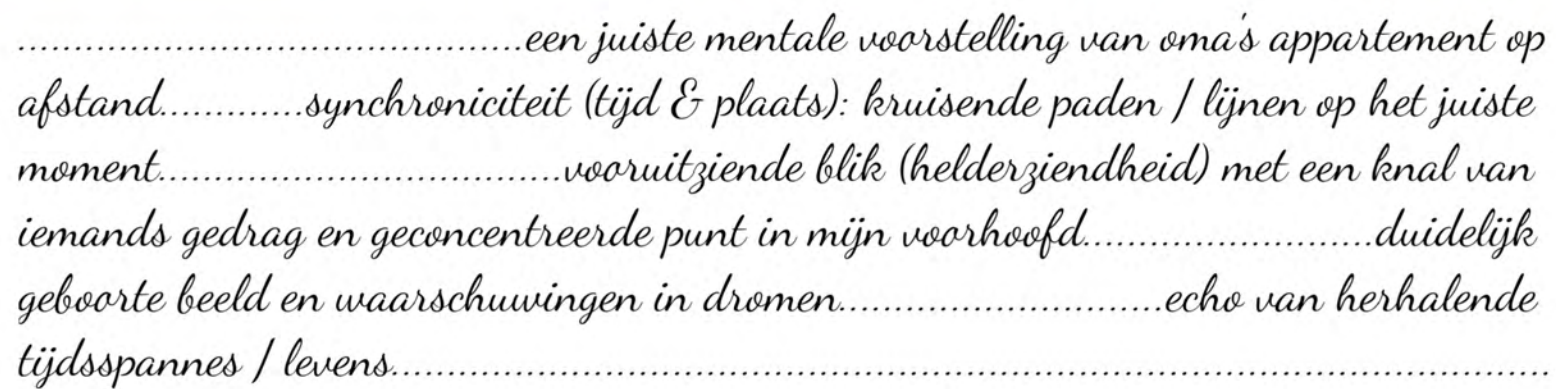
wat heb
jij
vandaag
werkelijk
nodig ?

OKT 2025



mindtraveller 29.09







01 JUNI 2026

